

Załącznik
do Uchwały Nr XIV/80/2025
Rady Gminy Rachanie
z dnia 25 kwietnia 2025r.

**LOKALNY PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI
USŁUG SPOŁECZNYCH W GMINIE
RACHANIE
NA LATA 2025-2030**

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	2
1. Charakterystyka gminy Rachanie.....	2
II. Część Diagnostyczna	6
1. Struktura demograficzna na terenie Gminy Rachanie	10
2. Pomoc społeczna	12
3. Infrastruktura pozostająca w zasobach Gminy Rachanie.....	13
4. Analiza dostępności do usług społecznych na poziomie Gminy Rachanie.....	18
5. Potrzeby w obszarze wsparcia osób starszych	20
6. Potrzeby w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami	23
7. Potrzeby w obszarze wsparcia osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością.....	25
8. Potrzeby w obszarze wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego	28
9. Potrzeby w obszarze wsparcia dzieci i rodziny	30
III. Część Programowa.....	34
1. Dokumenty strategiczne.....	34
2. Plan deinstytucjonalizacji usług społecznych	36
3. System monitorowania i oceny	40
4. Źródła finansowania	45

I. WSTĘP

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych to dokument o charakterze strategicznym. Proces deinstytucjonalizacji polega na zapewnianiu odpowiednich usług, ale także na tworzeniu odpowiednich warunków w danej społeczności. Aby proces ten się udał, konieczne jest przygotowanie ogółu społeczeństwa do dokonania tego przejścia, jak również podnoszenie świadomości i niwelowanie stygmatyzacji w tym zakresie.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Rachanie, został przygotowany w oparciu o szereg strategicznych i planistycznych dokumentów krajowych, regionalnych oraz lokalnych, a jego założenia wyływają bezpośrednio z „Ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności”. Deinstytucjonalizacja jest tam rozumiana jako proces rozwoju usług (świadczonej na poziomie lokalnych społeczności), które mają wyeliminować konieczność opieki instytucjonalnej. Zgodnie z założeniami wytycznych, każda osoba powinna mieć prawo do uzyskania wsparcia odpowiedniego dla jej potrzeb i sytuacji.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Rachanie ma na celu przekształcenie systemu wsparcia i pomocy z modelu instytucjonalnego na usługi świadczone w środowisku lokalnym.

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY RACHANIE

Gmina Rachanie to gmina wiejska położona w województwie lubelskim, w powiecie tomaszowskim. Gmina wyróżnia się bogatą historią, tradycjami i walorami przyrodniczymi. Malowniczy i bogaty przyrodniczo teren położony na Grzędzie Sokalskiej o powierzchni 94,05 km². Wyżynny krajobraz ożywiają rozległe wierzchowiny lessowe, których wysokość sięga 300 m. n.p.m., głębokie wąwozy oraz doliny rzeki Woźuczynki i jej dopływów wraz ze źródłami oraz stawami. To wszystko sprawia, że ten nieodkryty jeszcze teren warto zobaczyć i poznać. Pobliskie Roztocze, kraina, która w obecnej chwili jest coraz bardziej popularna wśród turystów daje możliwość wyeksponowania równie pięknej Grzędy Sokalskiej, która zaczyna się niemal w gminie Rachanie a kończy w Sokalu nad Bugiem. Gmina ma charakter rolniczy. Gleby są żyzne, co sprzyja uprawie zbóż, warzyw i owoców. Przeważają małe i średnie przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem rolnym, handlem oraz usługami lokalnymi. Gmina stanowi atrakcyjne miejsce do życia dla osób ceniących spokój z dala od dużych aglomeracji.

Gmina Rachanie realizuje strategiczne działania mające na celu zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny. Kluczowym dokumentem wyznaczającym kierunki tego rozwoju jest "Strategia Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030 "

Realizacja założonych celów opiera się na analizie potencjału gminy oraz identyfikacji jej mocnych i słabych stron. Ważnym elementem procesu planowania były konsultacje społeczne, które pozwoliły uwzględnić potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Dodatkowo, gmina aktywnie poszukuje źródeł finansowania zewnętrznego, w tym funduszy unijnych, na realizację zaplanowanych projektów. Współpraca z sąsiednimi gminami oraz instytucjami regionalnymi stanowi istotny element strategii, umożliwiając realizację przedsięwzięć o szerszym zasięgu.

Wszystkie te działania mają na celu stworzenie nowoczesnej, przyjaznej i dynamicznie rozwijającej się gminy, która oferuje wysoką jakość życia swoim mieszkańcom oraz atrakcyjne warunki dla inwestorów.

Gmina Rachanie stoi przed kilkoma kluczowymi wyzwaniami społecznymi, szczególnie w obszarach demografii i rozwoju gospodarczego.

Demografia:

- **Starzenie się społeczeństwa:** Średni wiek mieszkańców wynosi 40,1 lat, co wskazuje na starzejącą się populację. Tendencja ta może prowadzić do zwiększonego zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i medyczne.
- **Ujemny przyrost naturalny:** W 2022 roku odnotowano ujemny przyrost naturalny wynoszący -7, co odpowiada -0,48 na 1000 mieszkańców. Taka sytuacja może skutkować zmniejszeniem liczby ludności w przyszłości.
- **Migracje młodych osób:** Młodsze pokolenia często migrują do większych miast w poszukiwaniu lepszych perspektyw zawodowych, co prowadzi do depopulacji obszarów wiejskich.

Rozwój gospodarczy:

- **Charakter rolniczy gminy:** Gmina Rachanie ma charakter rolniczy, co może ograniczać różnorodność gospodarczą i możliwości zatrudnienia w innych sektorach.
- **Niski poziom przedsiębiorczości:** Ograniczona liczba lokalnych przedsiębiorstw może wpływać na mniejsze możliwości zatrudnienia i rozwój gospodarczy.
- **Infrastruktura:** Braki w infrastrukturze, takie jak ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii czy transportu, mogą hamować rozwój gospodarczy i atrakcyjność inwestycyjną regionu.

Aby sprostać tym wyzwaniom, gmina powinna skupić się na:

- **Dywersyfikacji gospodarki:** Wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz promowanie alternatywnych źródeł dochodu poza rolnictwem.
- **Poprawie infrastruktury:** Inwestycje w infrastrukturę drogową, telekomunikacyjną i społeczną mogą zwiększyć atrakcyjność gminy dla mieszkańców i inwestorów.
- **Zachęcaniu młodych do pozostania:** Tworzenie programów wsparcia dla młodych przedsiębiorców oraz rozwój oferty kulturalnej i edukacyjnej mogą przyczynić się do zatrzymania młodych mieszkańców w gminie.
- **Współpracy regionalnej:** Partnerstwo z sąsiednimi gminami i miastami może przynieść korzyści w postaci wspólnych projektów rozwojowych i lepszego wykorzystania zasobów.

Przyjęcie kompleksowej strategii uwzględniającej te aspekty może pomóc gminie w skutecznym stawieniu czoła obecnym wyzwaniom społecznym i gospodarczym.

Rozwój usług społecznych: Perspektywy dla Gminy Rachanie

Rozwój usług społecznych ma kluczowe znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców i wsparcia ich w codziennych wyzwaniach. W oparciu o analizę wyzwań demograficznych i gospodarczych, perspektywy w tym zakresie powinny obejmować:

1. Deinstytucjonalizacja usług społecznych

- **Rozwój form wsparcia środowiskowego:**
 - Tworzenie warunków do rozwoju i koordynacji usług społecznych, które integrują różne rodzaje pomocy w jednym miejscu.
 - Rozwój usług mobilnych, co pozwoli na dotarcie do osób starszych, niepełnosprawnych i osób mieszkających w odległych lokalizacjach.

2. Wsparcie dla osób starszych

- **Programy aktywizujące seniorów:**
 - Organizacja zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych i sportowych.
 - Rozwój klubów seniora i dziennych domów opieki.
- **Rozbudowa opieki nad osobami niesamodzielnymi:**
 - Zwiększenie liczby usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych w miejscu zamieszkania.
 - Wsparcie dla opiekunów rodzinnych poprzez programy szkoleń i pomoc finansową.

3. Wzmacnianie systemu wsparcia rodzin

- **Wsparcie dla rodzin z dziećmi:**
 - Organizacja usług wspierających rodziny, np. poradnictwo rodzinne, mediacje, czy warsztaty rodzicielskie.
 - Rozwój aktywności lokalnej (warsztaty, festyny, spotkania integracyjne, międzypokoleniowe)

4. Rozwój usług dla młodzieży

- **Tworzenie centrów młodzieżowych:**
 - Miejsca do nauki, rozwijania zainteresowań i integracji społecznej.
 - Programy mentoringowe oraz szkolenia zawodowe dostosowane do lokalnych potrzeb rynku pracy.
- **Wsparcie w edukacji:**
 - Organizowanie korepetycji, zajęć wyrównawczych oraz programów stypendialnych dla młodych osób z rodzin o niższych dochodach

5. Aktywizacja zawodowa mieszkańców

- **Tworzenie programów integracji zawodowej:**
 - Szkolenia i kursy zawodowe dla osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie.
 - Wsparcie dla przedsiębiorczości, w tym dotacje na rozwój działalności gospodarczej.
- **Rozwój ekonomii społecznej:**
 - Zakładanie spółdzielni socjalnych, które tworzą miejsca pracy dla osób w trudnej sytuacji życiowej

6. Współpraca międzysektorowa

- **Partnerstwo z NGO i sektorem prywatnym:**
 - Realizacja wspólnych projektów z organizacjami pozarządowymi oraz firmami w zakresie pomocy społecznej.
- **Inicjatywy sąsiedzkie:**
 - Rozwój lokalnych grup wsparcia i wspólnot, np. systemów sąsiedzkiej pomocy.

7. Cyfryzacja usług społecznych

- **Platformy cyfrowe:**

- Stworzenie systemu online umożliwiającego mieszkańcom łatwy dostęp do usług społecznych, składanie wniosków i konsultacje.
- Zdalne konsultacje z pracownikami socjalnymi czy psychologami.

8. Finansowanie i rozwój infrastruktury

- **Pozyskiwanie środków zewnętrznych:**
 - Wykorzystanie funduszy unijnych i krajowych na realizację programów społecznych.
- **Inwestycje w infrastrukturę:**
 - Budowa nowych obiektów użyteczności publicznej, takich jak świetlice, żłobki czy centra rehabilitacyjne.

Perspektywy rozwoju usług społecznych

- **Zwiększenie dostępności usług:** Dążenie do tego, aby każdy, kto potrzebuje wsparcia, miał do niego łatwy dostęp, niezależnie od miejsca zamieszkania czy sytuacji życiowej.
- **Indywidualizacja usług:** Dostosowanie usług do indywidualnych potrzeb i możliwości beneficjentów.
- **Współpraca międzysektorowa:** Budowanie silnych relacji między różnymi sektorami (publicznym, pozarządowym, biznesowym) w celu efektywnego świadczenia usług.
- **Innowacje:** Wdrażanie nowych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, które poprawią jakość usług i zwiększą ich efektywność.
- **Prewencja:** Skupienie się na działaniach profilaktycznych, które zapobiegają powstawaniu problemów społecznych.
- **Empowering:** Wzmocnienie pozycji osób korzystających z usług, umożliwienie im aktywnego uczestnictwa w procesie planowania i realizacji usług.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Diagnoza potrzeb w zakresie usług społecznych ma na celu identyfikację i ocenę potrzeb oraz problemów społecznych występujących w danej społeczności, co umożliwi efektywne planowanie, organizowanie i świadczenie usług społecznych. Celem diagnozy jest uzyskanie szczegółowych informacji, które pomogą w dostosowaniu działań oraz zasobów do realnych potrzeb mieszkańców danej gminy, powiatu czy regionu.

Diagnoza potrzeb w zakresie usług społecznych jest niezbędnym narzędziem do tworzenia skutecznych polityk społecznych, które odpowiadają na konkretne potrzeby

społeczności, zapewniając odpowiednie wsparcie i poprawiając jakość życia osób wymagających pomocy.

Przeprowadzenie diagnozy potrzeb w zakresie usług społecznych w gminie wiejskiej Przeworsk ma na celu:

1. **Identyfikację potrzeb mieszkańców:** Zrozumienie, jakie usługi społeczne są najbardziej pożądane przez różne grupy społeczne, takie jak seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny z dziećmi czy młodzież, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego
2. **Ocena dostępnych zasobów:** Analiza istniejących usług społecznych oraz potencjału lokalnych instytucji, organizacji pozarządowych i społeczności w świadczeniu tych usług.
3. **Planowanie strategiczne:** Opracowanie programów i strategii dostosowanych do rzeczywistych potrzeb mieszkańców, co pozwoli na efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów i środków.
4. **Zwiększenie efektywności działań:** Poprawa jakości i dostępności usług społecznych poprzez lepsze dopasowanie oferty do potrzeb społeczności lokalnej.
5. **Wzmocnienie współpracy:** Budowanie partnerstw między samorządem, organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym i mieszkańcami w celu wspólnego rozwiązywania problemów społecznych.
6. **Monitorowanie i ewaluacja:** Umożliwienie regularnej oceny skuteczności wdrażanych usług oraz wprowadzanie niezbędnych korekt w odpowiedzi na zmieniające się potrzeby społeczności.

Przeprowadzenie takiej diagnozy jest kluczowe dla skutecznego planowania i realizacji polityki społecznej na poziomie lokalnym, co przekłada się na poprawę jakości życia mieszkańców gminy Przeworsk.

Diagnoza ta stanowiła podstawę do opracowania **Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Rachanie**, który pozwoli na stopniową transformację systemu pomocy społecznej w kierunku bardziej zindywidualizowanych usług wspierających osoby w ich naturalnym środowisku, z uwzględnieniem zarówno potrzeb społecznych, jak i możliwości instytucjonalnych i zasobów lokalnych.

W Gminie Rachanie, oprócz diagnozy do opracowania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych, przeprowadzono kilka kluczowych diagnoz mających na celu identyfikację potrzeb mieszkańców oraz wyzwań społecznych. Jednym z istotnych dokumentów jest **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rachanie na lata 2022–2026** została przyjęta uchwałą Nr XXXII/214/2021 Rady Gminy Rachanie z dnia 30 grudnia 2021 roku, **główne cele strategii obejmują:**

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

1. **Wspieranie rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej:** Poprawa jakości życia poprzez dostęp do świadczeń socjalnych, poradnictwa oraz programów aktywizujących.
2. **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu:** Integracja osób zagrożonych marginalizacją poprzez edukację, szkolenia zawodowe i wsparcie w poszukiwaniu pracy.
3. **Rozwój usług opiekuńczych:** Zapewnienie opieki dla seniorów, osób niepełnosprawnych oraz dzieci, w tym rozwój placówek wsparcia dziennego.
4. **Promocja zdrowia i profilaktyka:** Organizacja programów zdrowotnych, kampanii edukacyjnych oraz wsparcie dla osób z problemami zdrowotnymi.
5. **Wspieranie aktywności społecznej i obywatelskiej:** Zachęcanie mieszkańców do udziału w inicjatywach lokalnych, wolontariacie oraz działalności organizacji pozarządowych.

Realizacja strategii opiera się na współpracy między samorządem, instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz społecznością lokalną, co ma na celu skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych i podnoszenie jakości życia mieszkańców gminy Przeworsk

Kolejnym ważnym opracowaniem jest "**Raport o stanie Gminy Rachanie**", który podsumowuje działalność gminy w roku 2023, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji polityk, programów, strategii oraz uchwał Rady Gminy.

Wnioski z raportu wskazują na:

- **Realizację kluczowych projektów:** Gmina z powodzeniem wdrożyła zaplanowane inicjatywy, co przyczyniło się do poprawy infrastruktury oraz jakości życia mieszkańców.
- **Efektywne zarządzanie finansami:** Budżet gminy został zrealizowany zgodnie z planem, co świadczy o odpowiedzialnym gospodarowaniu środkami publicznymi.
- **Aktywność społeczności lokalnej:** Mieszkańcy aktywnie uczestniczyli w konsultacjach społecznych oraz inicjatywach lokalnych, co sprzyjało integracji społecznej i wspólnemu rozwiązywaniu problemów.
- **Wyzwania związane z demografią:** Zauważono potrzebę dalszych działań w zakresie przeciwdziałania depopulacji oraz wsparcia dla seniorów.
- **Konieczność dalszego rozwoju infrastruktury:** Pomimo osiągnięć, istnieje potrzeba kontynuacji inwestycji w infrastrukturę drogową oraz sieci wodno-kanalizacyjne.

Raport stanowi podstawę do planowania przyszłych działań i strategii rozwoju gminy, uwzględniając zarówno osiągnięcia, jak i obszary wymagające dalszej uwagi

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej (OZPS) w Gminie Rachanie jest kluczowym narzędziem analizy lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, gminy są zobowiązane do przygotowywania takiej oceny, uwzględniając infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe oraz nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej.

Główne elementy oceny zasobów pomocy społecznej w Gminie Rachanie obejmują:

1. Infrastruktura:

- **Placówki pomocy społecznej:** Na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS)
- **Placówki wsparcia dziennego:** Informacje na temat liczby i rodzaju placówek wsparcia dziennego, takich jak świetlice środowiskowe czy kluby seniora, są istotne dla oceny dostępności usług.

2. Kadry:

- **Pracownicy socjalni:** Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych oraz ich kwalifikacje wpływają na jakość świadczonych usług.
- **Asystenci rodziny:** Obecność asystentów rodziny wspiera rodziny w trudnej sytuacji życiowej.

3. Organizacje pozarządowe:

- **Współpraca z NGO:** Organizacje pozarządowe odgrywają ważną rolę w świadczeniu usług społecznych, dlatego analiza ich działalności i współpracy z gminą jest istotna.

4. Nakłady finansowe:

- **Budżet na pomoc społeczną:** Analiza wydatków gminy na pomoc społeczną, w tym na świadczenia, programy wsparcia oraz inwestycje w infrastrukturę.

5. Beneficjenci pomocy społecznej:

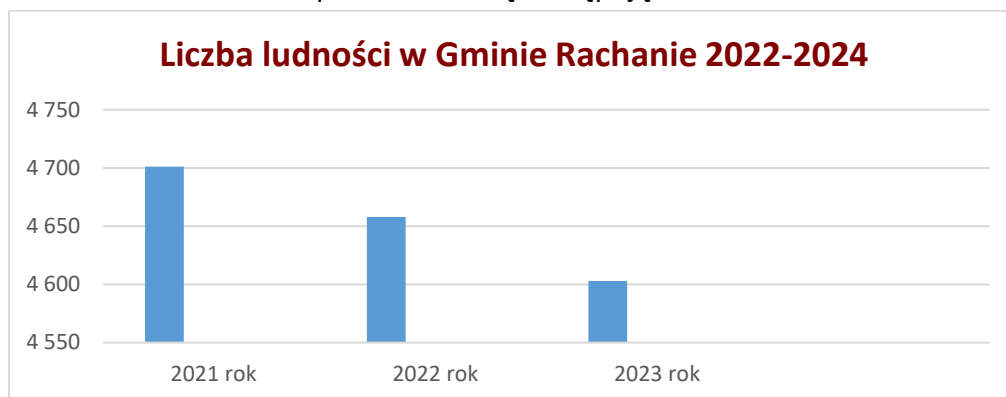
- **Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy:** Dane statystyczne dotyczące liczby beneficjentów oraz ich struktury demograficznej.
- **Rodzaje problemów:** Identyfikacja głównych problemów społecznych, takich jak bezrobocie, niepełnosprawność czy uzależnienia.

Wnioski z oceny zasobów pomocy społecznej:

- **Identyfikacja potrzeb:** Ocena pozwala na zidentyfikowanie obszarów wymagających interwencji oraz grup społecznych potrzebujących wsparcia.
- **Planowanie działań:** Na podstawie oceny gmina może opracować strategię i programy dostosowane do lokalnych potrzeb.
- **Efektywność działań:** Regularna ocena zasobów umożliwia monitorowanie skuteczności podejmowanych działań i wprowadzanie niezbędnych korekt.

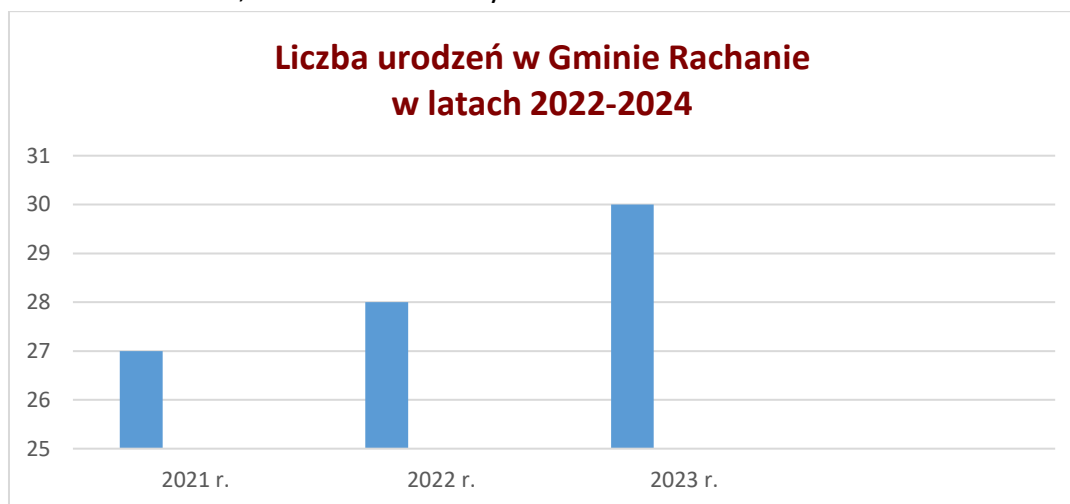
1. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA NA TERENIE GMINY RACHANIE

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, struktura demograficzna w Gminie Rachanie latach 2021-2023 przedstawia się następująco:

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych.

Liczba mieszkańców w Gminie Rachanie, wyniosła odpowiednio w 2021 r. 4701 osób, 2022 r. 4658 osób, 2023 r. 4603 osoby.

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych.

Liczba urodzeń na terenie Gminy Rachanie wyniosła odpowiednio: w 2021 r. 27 urodzeń, 2022 rok 28 urodzenia, 2023 rok 30 urodzeń.

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych.

Liczba zgonów, która wyniosła w 2021 r. 101 osób, 2022 r. 75 osoby, 2023 r. 63 osoby, w odniesieniu do liczby urodzeń wskazuje na ujemny przyrost naturalny, który w 2021 roku wyniósł aż (-74), w 2022 roku (-47), w 2023 (-33). Jest to obecnie powszechne zjawisko demograficzne w Polsce.

GUS opublikował prognozę ludności dla gmin na lata 2023–2060, która przewiduje dalszy spadek liczby mieszkańców w wielu gminach, zwłaszcza w regionach o ujemnym przyroście naturalnym i ujemnym saldzie migracji. Chociaż prognoza ta nie zawiera szczegółowych danych dla każdej gminy, dotychczasowe trendy demograficzne Gminie Rachanie sugerują kontynuację spadku liczby ludności w nadchodzących latach.

Migracja ma tendencję wzrostową co oznacza , że więcej osób wymeldowuje się niż przybywa do Gminy Rachanie. w Kolejnych latach wyglądała następująco : 2021- (-28), 2022- (-9), 2023 -(-31).

Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym 65+ w Gminie Rachanie stanowił w 2021 roku: 21,6% ogółu mieszkańców gminy, w 2022 roku 22,2 % a w 2023 roku 21,60 %. Niemal jedna trzecia społeczeństwa to osoby starsze.

Prognozy ludności są istotnym narzędziem planowania rozwoju gminy, umożliwiającym dostosowanie polityk społecznych, infrastrukturalnych i gospodarczych do przewidywanych zmian demograficznych.

2. POMOC SPOŁECZNA

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W RACHANIACH

Jest jednostką organizacyjną realizującą szerokie spectrum zadań własnych i zleconych z zakresu administracji rządowej w obszarze pomocy społecznej

GOPS to instytucja powołana z myślą o wspieraniu osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Jego głównym celem jest zapewnienie niezbędnej pomocy, która pozwoli im na poprawę jakości życia i samodzielne funkcjonowanie.

Cel działania GOPS w Rachaniach

- **Pomoc w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych:** Ośrodek zapewnia wsparcie w zakresie żywności, odzieży, opału, a także pokrywa koszty związane z mieszkaniem czy leczeniem.
- **Wsparcie w rozwiązywaniu problemów społecznych:** Pracownicy socjalni pomagają w znalezieniu pracy, uzyskaniu niezbędnych dokumentów, a także oferują wsparcie psychologiczne.
- **Prewencja problemów społecznych:** GOPS prowadzi działania profilaktyczne, takie jak edukacja, doradztwo czy grupy wsparcia, które mają na celu zapobieganie powstawaniu nowych problemów.
- **Współpraca z innymi instytucjami:** Ośrodek współpracuje z różnymi organizacjami pozarządowymi, służbami zdrowia, szkołami i innymi instytucjami, aby zapewnić kompleksową pomoc potrzebującym.

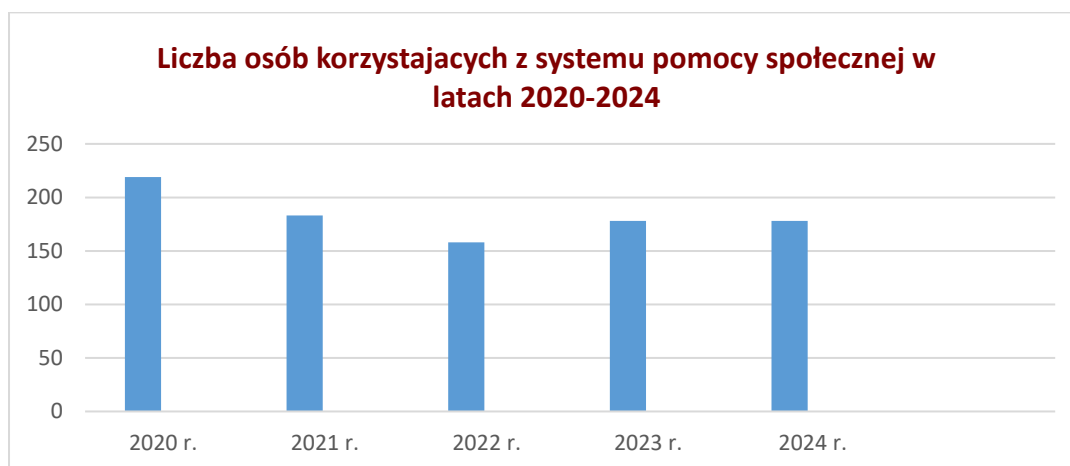
Zakres działania GOPS jest bardzo szeroki i obejmuje m.in.:

- **Przyznawanie i wypłacanie świadczeń:** zasiłki stałe, okresowe, celowe, dodatki mieszkaniowe, świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny itp.
- **Praca socjalna:** indywidualne wsparcie, pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych, prowadzenie rodzinnych programów wsparcia.

- **Świadczenie usług opiekuńczych:** pomoc w codziennych czynnościach, opieka nad osobami starszymi czy niepełnosprawnymi.
- **Współpraca z innymi instytucjami:** tworzenie sieci wsparcia, koordynacja działań.

W skrócie, GOPS w Rachaniach to miejsce, gdzie można uzyskać pomoc w różnych trudnych sytuacjach życiowych. Pracownicy GOPS, służą wsparciem, doradztwem i informacją.

GOPS odpowiada za wdrażanie lokalnej polityki społecznej, której celem jest poprawa jakości życia mieszkańców, szczególnie tych, którzy borykają się z problemami ekonomicznymi, zdrowotnymi, rodzinnymi lub społecznymi. Jest odpowiedzialny za realizację programów, które wspierają rodziny, osoby starsze, niepełnosprawne, dzieci oraz osoby z problemami uzależnień.

Źródło:

Ocena zasobów pomocy społecznej

W systemie pomocy społecznej zauważalny jest coroczny spadek liczby rodzin, korzystających z świadczeń pomocy społecznej. Ostatnie lata w systemie polityki społecznej opierały się na rozbudowanym i kompleksowym w wsparciu polskich rodzin, jest to czynnik determinujący, że rodziny z dziećmi korzystają z innych form zabezpieczenia społecznego niż z klasycznego systemu pomocy społecznej. Natomiast ważne jest rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne szczególnie te świadczone w miejscu zamieszkania odbiorcy oraz wsparcie instytucjonalne stacjonarne oraz całodobowe.

DZIENNY DOM SENIOR+ W GRODYSŁAWICACH

Jest jednostką organizacyjną realizującą zadania z zakresu opieki senioralnej w obszarze pomocy społecznej. Dom powstał w 2024 roku z udziałem środków rządowych Polski Ład oraz Programu Wieloletniego Senior+ a także środków własnych. Obecnie zapewnia wsparcie 15 osobom z terenu Gminy Rachanie. Dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Posiada zaplecze terapeutyczne oraz prowadzi własną stołówkę. Zatrudnia

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

wykwalifikowaną kadre, która wspiera podopiecznych opieką, terapią oraz ofertą kulturalną. Potrzeb wsparcia osobowego jest o wiele więcej niż placówka może zrealizować. Seniorzy korzystają ze wsparcia opiekuna, fizjoterapii, terapii zajęciowej, muzykoterapii, wsparcia pielęgniarki oraz dowozu do ośrodka jak również do usług publicznych. Ośrodek zapewnia również posiłki regeneracyjne. W 2025 roku współfinansowanie kosztów placówki pokrywa dotacja celowa w ramach modułu II programu Wieloletniego Senior+. Jednak są to środki niewystarczające, które pokrywają jedynie 30% kosztów funkcjonowania placówki.

WNIOSKI:

Na terenie Gminy nie jest wystarczająco dużo ośrodków, które dają możliwość wsparcia odpowiedniej ilości potrzebujących takimi usługami. Niewystarczająca jest liczba miejsc w Domu Seniora, nie ma Klubu Seniora. Biorąc pod uwagę dane dotyczące demografii na terenie Gminy, takich miejsc powinno być więcej z różnymi formami wsparcia. Gmina nie jest w stanie samodzielnie sfinansować i prowadzić tego typu placówek z uwagi na specyfikę dochodów i demografii Gminy Rachanie. Należy pozyskiwać środki zewnętrzne co pozwoli na realizację zadań dotyczących deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie gminy. Należy również zwrócić uwagę na szkolenie kadr z uwagi na bardzo mały rynek osób przeszkolonych z zakresu opieki nad osobami starszymi w gminie.

3. INFRASTRUKTURA POZOSTAJĄCA W ZASOBACH GMINY RACHANIE

Na terenie gminy funkcjonują instytucje, które stanowią potencjał do rozwoju usług społecznych oraz wdrożenia Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych .

URZĄD GMINY RACHANIE

Urząd Gminy w Rachaniach to instytucja, która odpowiada za sprawne funkcjonowanie gminy i realizację zadań publicznych na jej terenie. Zakres jego działania jest bardzo szeroki i obejmuje wiele obszarów życia społecznego, w tym edukację.

Zakres Działania Urzędu Gminy

- **Samorządność:** Podejmowanie decyzji dotyczących rozwoju gminy, uchwalanie budżetu, zarządzanie majątkiem gminnym.
- **Gospodarka komunalna:** Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury, utrzymanie dróg, oświetlenia, zieleni miejskiej.

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

- **Oświata:** Nadzór nad placówkami oświatowymi, zapewnienie odpowiednich warunków do nauki i rozwoju dzieci i młodzieży.
- **Opieka społeczna:** Współpraca z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, organizowanie pomocy dla osób potrzebujących.
- **Kultura i sport:** Wspieranie inicjatyw kulturalnych i sportowych, zarządzanie obiektami sportowymi.
- **Ochrona środowiska:** Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego

SZKOŁY PODSTAWOWE

Gmina Rachanie oferuje szeroki wachlarz możliwości edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w każdym wieku. To właśnie tutaj dzieci stawiają swoje pierwsze kroki w edukacji, nawiązują nowe znajomości i rozwijają swoje zainteresowania.

Szkoły na terenie gminy dbają o wszechstronny rozwój uczniów, łącząc tradycyjne metody nauczania z nowoczesnymi technologiami. Ponadto w szkołach podstawowych na terenie gminy funkcjonują oddziały przedszkolne oraz przedszkole samorządowe.

Wiele szkół oferuje dodatkowe zajęcia takie jak:

- **Koła zainteresowań:** językowe, sportowe, plastyczne, muzyczne, informatyczne.
- **Zajęcia sportowe:** piłki nożnej, koszykówki, siatkówki, tenisa stołowego.
- **Wycieczki edukacyjne:** do muzeów, teatrów, parków narodowych.

Infrastruktura i baza dydaktyczna 3 szkół podstawowych na terenie Gminy, jest systematycznie modernizowana. Szkoły są wyposażone (sale komputerowe, językowe), a uczniowie mogą korzystać z bogatej, chociaż wciąż niewystarczającej oferty zajęć pozalekcyjnych. Gmina również zapewnia bezpłatną komunikację autobusową dla uczniów dojeżdżających do szkół, prowadzi doradztwo zawodowe dla uczniów oraz uczestniczy w projektach unijnych dotyczących rozwoju edukacji. Baza oświatowa jest dostosowana do aktualnej liczby uczniów, jednakże prognozowany spadek liczby mieszkańców w Gminie Rachanie może spowodować w przyszłości konieczność przeznaczenia części istniejącej bazy oświatowej na inne potrzeby społeczne.

Władze Gminy oraz dyrekcja szkół kładą duży nacisk na rozwój infrastruktury edukacyjnej, modernizację placówek oraz podnoszenie jakości kształcenia, aby sprostać potrzebom uczniów i ich rodziców. Realizowane są projekty z udziałem środków UE, które poprawiają jakość kształcenia oraz podnoszą kompetencje nauczycieli.

PRZEDSZKOLE SAMRZĄDOWE W MICHALOWIE PRZY ZESPOLE SZKOLNO- PRZEDSZKOLNYM

Jest to profesjonalna placówka edukacyjna, w której dzieci stawiają swoje pierwsze kroki w edukacji, nawiązują nowe znajomości i rozwijają swoje zainteresowania. Przedszkole zapewnia w szczególności:

- **Opiekę wychowawczą:** Przedszkole to miejsce, gdzie dzieci czują się bezpiecznie i otoczone opieką.
- **Rozwój społeczny:** Dzieci uczą się nawiązywać kontakty z rówieśnikami, dzielić się zabawkami i współpracować.
- **Rozwój poznawczy:** Zabawy edukacyjne, eksperymenty, czytanie bajek – to wszystko pobudza ciekawość świata i rozwija wyobraźnię.
- **Rozwój fizyczny:** Zajęcia ruchowe, spacer, zabawy na świeżym powietrzu – to wszystko wpływa na prawidłowy rozwój fizyczny dziecka.

GMINNY KLUB DZIECIĘCY W GRODYSŁAWICACH

Gmina Rachanie oferuje rodzicom najmłodszych mieszkańców możliwość skorzystania z profesjonalnej opieki w żłobkach. To miejsca, gdzie maluchy mogą spędzać czas w bezpiecznym i przyjaznym otoczeniu, rozwijać się pod okiem wykwalifikowanej kadry oraz nawiązywać pierwsze przyjaźnie. Środki na powstanie placówki pochodziły z KPO z udziałem środków krajowych oraz własnych gminy.

- **Profesjonalna opieka:** Klub zatrudnia wykwalifikowaną kadrę, która zapewnia dzieciom opiekę i wszechstronny rozwój.
- **Bezpieczne środowisko:** Klub jest wyposażony w bezpieczny sprzęt i dostosowane do potrzeb najmłodszych dzieci.
- **Rozwój dziecka:** Zajęcia prowadzone są dostosowane do wieku i zainteresowań dzieci, co pozwala im na wszechstronny rozwój.
- **Współpraca z rodzicami:** Regularne spotkania z rodzicami umożliwiają wymianę informacji na temat rozwoju dziecka.

GMINNY OŚRODEK KULTURY W RACHANIACH – SERCE KULTURALNE SPOŁECZNOŚCI

Ośrodek Kultury w Gminie Rachanie to miejsce, gdzie spotyka się sztuka, tradycja i pasja. To tutaj mieszkańcy mogą rozwijać swoje zainteresowania, uczestniczyć w różnorodnych wydarzeniach kulturalnych i spędzać czas w miłej atmosferze.

Celem działania Ośrodka Kultury jest:

1. Prowadzenie działalności rozwijającej i zaspakajającej potrzeby kulturalne i sportowe mieszkańców Gminy,
2. Uczestniczenie w upowszechnianiu i promocji wiedzy, kultury i sztuki lokalnej, sportu i rekreacji,

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

3. Promowanie Gminy Rachanie.

Do podstawowych zadań Ośrodka Kultury należy realizowanie podstawowych treści polityki kulturalnej w szczególności poprzez:

- Organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę,
- Tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, kół i klubów zainteresowań, sekcji, zespołów,
- Tworzenie warunków do rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego,
- Rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspakajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych,
- Organizacja spektakli, koncertów, festiwali, wystaw, odczytów, imprez artystycznych, rozrywkowych i turystycznych, wernisaży oraz obozów artystycznych dla dzieci i młodzieży,
- Organizowanie przedstawień teatralnych, koncertów, projekcji filmów,
- Prowadzenie działalności instruktażowo-metodycznej,
- Organizacja działalności na terenie Gminy w zakresie organizacji imprez kulturalnych,
- Współdziałanie z instytucjami i organizacjami społecznymi w zakresie lepszego zaspokajania potrzeb kulturalnych mieszkańców,
- Nadzorowanie i organizacja działalności rozrywkowo-rekreacyjnej,
- Organizowanie imprez kulturalnych i oświatowych przy współudziale bibliotek, szkół gminnych, świetlic wiejskich oraz imprez rekreacyjno-sportowych na terenie Gminy,
- Promowanie kultury i sportu,
- Prowadzenie aukcji, kwesty i akcji na cele charytatywne,
- Opracowywanie folderów i materiałów w zakresie rozwoju kultury i sportu promujących Gminę,
- Opracowywanie programów rozwoju kultury na terenie Gminy,
- Współpraca trans-graniczna w zakresie kultury, turystyki, sztuki i sportu,
- Prowadzenie działalności kulturalnej w Wiejskich Domach Kultury na terenie Gminy,
- Popularyzacja i promocja regionalnych grup twórczych, artystów i zespołów artystycznych,
- Współpraca z ośrodkami w kraju i za granicą,

GMINNA BIBLIOTEKA GMINY RACHANIE – KLUCZ DO WIEDZY I KULTURY

Biblioteka Gminy Rachanie to oaza dla miłośników książek i wszystkich tych, którzy pragną poszerzać swoje horyzonty. To miejsce, gdzie można znaleźć zarówno najnowsze bestsellery, jak i klasykę literatury.

Biblioteka służy zaspokajaniu i rozwijaniu potrzeb czytelniczych mieszkańców gminy. W Bibliotece gromadzi się przede wszystkim książki z literatury pięknej i popularnonaukowej oraz czasopisma. W bibliotece można bezpłatnie korzystać z komputera podłączonego do sieci Internet. Każdy mieszkaniec gminy ma prawo do bezpłatnego i nieograniczonego korzystania z zasobów Biblioteki.

Do szczególnego zakresu działania biblioteki należy:

- gromadzenie, opracowanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących regionu,
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej,
- popularyzacja książki i czytelnictwa,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa,
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

STOWARZYSZENIA DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY RACHANIE

Rola organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej jest niezwykle ważna. Organizacje pozarządowe stanowią niezwykle ważny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego.

Dzięki podjętej współpracy z lokalnymi placówkami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej możliwe jest pełniejsze zaspokajanie występujących potrzeb, organizacja spotkań integracyjnych dla różnych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Rozwiązywanie problemów społecznych oraz podejmowanie działań zapobiegających ich występowaniu to jedno z najważniejszych zadań gminy. Wszelkie działania temu służące powinny być podejmowane w ramach spójnego systemu, którym koordynuje jedna instytucja – jednostka administracji samorządowej, a jej równorzędnymi partnerami są organizacje pozarządowe.

KOŁA GOSPODYŃ WIEJSKICH W GMINIE RACHANIE

Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) są nieodłącznym elementem życia społeczności wiejskiej w Polsce. W gminie działa 10 kół Gospodyń Wiejskich. To miejsca spotkań, wymiany doświadczeń, pielęgnowania tradycji i promocji lokalnych produktów. KGW odgrywają ważną rolę w życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym gminy. Realizują bardzo ważny obszar działalności na terenie gminy w tym:

- **Pielęgnowanie tradycji:** KGW przekazują z pokolenia na pokolenie tradycyjne przepisy kulinarne, rękodzieło, obrzędy i zwyczaje.
- **Integracja społeczności:** KGW są miejscem spotkań, gdzie kobiety mogą nawiązywać nowe znajomości i wspólnie spędzać czas.

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

- **Wspieranie lokalnych producentów:** KGW promują lokalne produkty, organizując kiermasze i festyny.
- **Działalność charytatywna:** Często KGW angażują się w działania charytatywne, pomagając potrzebującym.
- **Rozwój turystyki:** KGW przyczyniają się do rozwoju turystyki, organizując wydarzenia kulturalne i promując lokalne atrakcje.

OCHOTNICZE STRAŻE POŻARNE

Ochotnicze Straże Pożarne w Gminie Wiejskiej Rachanie to nieocenione ogniwo systemu bezpieczeństwa publicznego. W gminie działa 9 Ochotniczych Straży Pożarnych. Dwie z nich jako KSRG. To właśnie strażacy ochotnicy jako pierwsi reagują na różnego rodzaju zdarzenia, takie jak pożary, wypadki czy powodzie.

Działalność OSP jest wspierana przez władze samorządowe, które przekazują dotacje na zakup sprzętu, utrzymanie remiz oraz organizację szkoleń.

4. ANALIZA DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG SPOŁECZNYCH NA POZIOMIE GMINY RACHANIE

Ocena dostępności usług społecznych w gminie wiejskiej Rachanie wymaga kompleksowego podejścia, uwzględniającego specyfikę lokalnej społeczności oraz potrzeby różnych grup wiekowych i społecznych. W niniejszej analizie skupimy się na następujących grupach: rodziny z dziećmi, osoby zależne, osoby niepełnosprawne, seniorzy oraz osoby w kryzysie zdrowia psychicznego.

Demografia Gminy Rachanie

Aby przeprowadzić rzetelną analizę, niezbędne jest dokładne poznanie struktury demograficznej gminy. Należy zwrócić uwagę na:

- **Wiek mieszkańców:** Udział osób w wieku produkcyjnym, dzieci, młodzieży oraz seniorów.
- **Migracje:** Napływ i odpływ ludności.
- **Gęstość zaludnienia:** Rozproszenie ludności na terenie gminy.

Potrzeby Specjalne Różnych Grup Społecznych

- **Rodziny z dziećmi:**
 - Dostęp do żłobków, przedszkoli i szkół.
 - Oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci.
 - Wsparcie dla rodzin wielodzietnych.

- Dostęp do opieki zdrowotnej dla dzieci.
- **Osoby zależne:**
 - Dostęp do opieki długoterminowej.
 - Wsparcie dla opiekunów.
 - Usługi rehabilitacyjne.
- **Osoby niepełnosprawne:**
 - Dostęp do rehabilitacji, sprzętu rehabilitacyjnego.
 - Dostęp do transportu przystosowanego.
 - Dostęp do mieszkań chronionych.
 - Wsparcie w samodzielnym życiu.
- **Seniorzy:**
 - Dostęp do opieki zdrowotnej.
 - Usługi opiekuńcze w domu.
 - Kluby seniora, zajęcia aktywizujące.
 - Transport dla osób starszych.
- **Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego:**
 - Dostęp do terapii i poradnictwa psychologicznego.
 - Wsparcie środowiskowe.
 - Dostęp do mieszkań chronionych.

Ocena Dostępności Usług

Aby ocenić dostępność usług społecznych, należy przeprowadzić analizę pod kątem:

- **Ilości i rodzaju usług:** Czy oferta usług jest wystarczająca i zróżnicowana?
- **Dostępności geograficznej:** Czy usługi są dostępne dla mieszkańców wszystkich miejscowości w gminie?
- **Dostępności czasowej:** Czy godziny otwarcia placówek są dostosowane do potrzeb mieszkańców?
- **Kosztów usług:** Czy usługi są dostępne finansowo dla wszystkich grup społecznych?
- **Jakości usług:** Czy usługi są świadczone na wysokim poziomie?
- **Koordinacji usług:** Czy poszczególne usługi są ze sobą skoordynowane?

Wnioski i Rekomendacje

Na podstawie przeprowadzonej analizy można sformułować wnioski dotyczące stanu dostępności usług społecznych w gminie Przeworsk oraz sformułować rekomendacje dotyczące poprawy sytuacji.

- **Rozszerzenie oferty usług:** np. utworzenie klubu dla młodzieży, zwiększenie liczby miejsc w żłobku.

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

- **Poprawa dostępności** : np. organizowanie wyjazdowych poradni, zapewnienie transportu dla osób z ograniczoną mobilnością.
- **Zwiększenie świadomości mieszkańców**: prowadzenie kampanii informacyjnych na temat dostępnych usług.
- **Współpraca z organizacjami pozarządowymi**: tworzenie partnerstw w celu realizacji wspólnych projektów.
- **Monitorowanie potrzeb mieszkańców**: regularne przeprowadzanie badań potrzeb.

Dostępność usług społecznych jest kluczowym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców gminy. Regularna analiza i ewaluacja istniejących rozwiązań oraz dostosowanie oferty do zmieniających się potrzeb społeczności są niezbędne dla zapewnienia odpowiedniego wsparcia dla wszystkich grup mieszkańców.

5. POTRZEBY W OBSZARZE WSPARCIA OSÓB STARSZYCH

Probleмами wynikającymi z zachodzących procesów starzenia się społeczeństwa zajmują się dwa systemy – zdrowia i pomocy społecznej. Każdy z nich zagospodarowuje trochę inny obszar życia osób w podeszłym wieku. Pierwszy z nich skupia się na organizacji i dostarczaniu usług zdrowotnych, gdyż starość bardzo często związana jest z występowaniem wielu chorób wymagających leczenia. Drugi dostarcza usługi i świadczenia w sytuacji utraty przez osoby w podeszłym wieku zdolności do samodzielnego wykonywania czynności samoobsługowych lub czynności dnia codziennego, powiązanych jednocześnie z brakiem opieki, w przypadku konieczności jej sprawowania.

Myśląc o osobach starszych mamy na myśli, zgodnie z ustawą z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych, osoby powyżej 60 roku życia. Analizując obszar społecznych działań na rzecz osób starszych i niesamodzielną można wyróżnić dwie ich kluczowe kategorie:

- ✓ **Wsparcie w zakresie podnoszenia aktywności osób starszych**, którego celem jest umożliwienie osobie starszej podejmowania aktywności społecznej i obywatelskiej, będące jednocześnie jednym z niezbędnych elementów realizacji idei aktywnego i zdrowego starzenia się.
- ✓ **Wsparcie w zakresie pomocy w codziennym funkcjonowaniu osób starszych**, dostosowane do ich potrzeb, zarówno w warunkach domowych (np. usługi opiekuńcze, usługi wspierające) jak i w warunkach instytucjonalnych w formie dziennej (np. DDP/DDPS, DDOM) lub całodobowej (np. DPS).

Innym z wyzwań systemowych, w kontekście opieki i pielęgnacji oraz organizacji i finansowania systemu ochrony zdrowia, będzie wysoki udział osób w wieku 80 lat i więcej w populacji osób starszych – tzw. podwójne starzenie się społeczeństwa. Wraz ze starzeniem się społeczeństwa pojawia się konieczność budowania systemu wsparcia i dostarczania

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

wyspecjalizowanych usług oraz tworzenia dedykowanych seniorom różnego rodzaju instytucji i placówek, szczególnie o charakterze informacyjnym i doradczym.

Wraz z przechodzeniem do kolejnych grup wiekowych wzrasta odsetek osób z niepełnosprawnością. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, ważnym wyzwaniem systemowym będzie zapobieganie negatywnym konsekwencjom spadku potencjału opiekuńczego rodziny, czyli powiększania się grupy seniorów, którzy będą wymagać wsparcia i opieki oraz coraz mniejszej liczby członków rodziny mogących się nimi zaopiekować.

Samotne prowadzenie jednoosobowych gospodarstw domowych przez osoby w wieku 60 lat i więcej jest cechą charakteryzującą polską starość. Nieodzowne jest tworzenie klubów seniora, lub miejsc spotkań dla osób w podeszłym wieku, które pozwalają na integrację ze środowiskiem oraz zachowanie sprawności psychicznej, fizycznej i intelektualnej w dłuższej perspektywie czasu. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania dotyczące seniorów konieczne jest wzmocnienie usług o charakterze profilaktycznym, które mogłyby spowolnić proces starzenia się seniorów i utraty przez nich sprawności. Jeśli jednak deinstytucjonalizacji usług opiekuńczych ma mieć wymiar jakościowy (podwyższenie standardu usługi dopasowanie ich do indywidualnych potrzeb odbiorcy), a nie jedynie ekonomiczny (obniżenie kosztów) nie należy rezygnować z dążenia do upowszechnienia modelu usług opiekuńczych o charakterze środowiskowym lub rodzinnym, który zapewniłby świadczenie usługi w momencie wystąpienia potrzeby, również w dni wolne od pracy lub pod nieobecność stałego opiekuna nieformalnego (opieka wytchnieniowa).

Myśląc o systemie usług opiekuńczych i starzeniu się jako procesie wydaje się, że wraz z utratą sprawności przez seniora w naturalny sposób będzie odbywało się przechodzenie z jednej formy opieki do drugiej. Znajomość osoby korzystającej ze wsparcia, jego sytuacji osobistej, społecznej, zdrowotnej oraz historii opiekuńczej jest niezwykle istotna w procesie obejmowania go kolejnym etapem wsparcia. Ważne zatem byłoby wprowadzenie kompleksowej oceny kondycji zdrowotnej, społecznej i psychicznej osoby starszej.

Według prognozy GUS liczba osób niesamodzielnych w Polsce wzrośnie w 2025 r. do 753 tys. osób. Opieka nad osobami starszymi jest kluczowym obszarem deinstytucjonalizacji z uwagi na zwiększające się potrzeby i zwiększenie tej grupy osób w populacji. Konsekwencją trendów demograficznych będzie konieczność zapewnienia odpowiednich usług asystenckich, opiekuńczych, sąsiedzkich oraz wytchnieniowych na terenie Gminy Rachanie.

Jednakże, na podstawie ogólnych trendów demograficznych i społecznych, można sformułować kilka hipotez dotyczących najbardziej palących potrzeb tej grupy wiekowej.

Potencjalne potrzeby osób starszych w Gminie Rachanie

1. Opieka zdrowotna i pielęgnacja:

- Dostęp do specjalistycznych usług medycznych, szczególnie w zakresie chorób przewlekłych.
- Organizacja transportu do placówek medycznych, rehabilitacyjnych.
- Dostępność opiekunów medycznych i pielęgniarских w domu.
- Profilaktyka zdrowotna, w tym programy edukacyjne i badania przesiewowe.

2. Wsparcie społeczne:

- Kluby seniora oferujące różnorodne zajęcia (kulturalne, sportowe, edukacyjne).
- Wolontariat międzypokoleniowy.
- Organizacja spotkań towarzyskich i imprez.
- Dostęp do informacji o oferowanych usługach.

3. Bezpieczeństwo:

- Zapobieganie oszustwom i wyłudzeniom.
- Dostęp do alarmów bezpieczeństwa.
- Adaptacja przestrzeni publicznej do potrzeb osób starszych (np. oświetlenie, poręcze).

4. Mieszkalnictwo:

- Dostępność mieszkań przystosowanych do potrzeb osób starszych (np. z windą, bez barier architektonicznych).
- Remonty mieszkań w ramach programów socjalnych.
- Wsparcie w utrzymaniu mieszkania.

5. Transport:

- Rozwój komunikacji publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób starszych (np. częstsze kursy, niska podłoga w autobusach).
- Dostępność taksówek społecznych.

Jakie działania można podjąć?

- **Współpraca z organizacjami pozarządowymi:** Wspólne organizowanie działań na rzecz seniorów.
- **Stworzenie gminnego programu wsparcia dla seniorów:** Obejmującego różne aspekty życia seniorów.
- **Promocja aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia:** Organizacja zajęć ruchowych, warsztatów zdrowotnych.
- **Współpraca z rodzinami opiekującymi się osobami starszymi:** Oferowanie wsparcia psychologicznego, edukacyjnego i materialnego.

6. POTRZEBY W OBSZARZE WSPARCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Na samym wstępie diagnozy potrzeb populacji osób z niepełnosprawnością, podkreślić należy fakt, że niepełnosprawność jako zjawisko ma na ogół dwa wymiary. Może ona mieć charakter formalny, co oznacza, że część osób ma oficjalnie orzeczoną niepełnosprawność (co nazywamy niepełnosprawnością prawną). Natomiast część osób niepełnosprawnych nie ma formalnie orzeczonej niepełnosprawności, jednakże w ich subiektywnej ocenie odczuwają ograniczenia sprawności, wykonywania podstawowych czynności (co nazywamy niepełnosprawnością biologiczną). Grupa druga jest na ogół grupą znacznie liczniejszą niż grupa pierwsza. Niestety grupa ta jest też zazwyczaj bardzo trudna do określenia pod względem liczbowym, gdyż jej członkowie często nie korzystają ze wsparcia instytucji adresowanych do osób z niepełnosprawnościami, przez to dla większości z nich pozostają nie zauważeni.

Jeśli natomiast chodzi o osoby prawnie niepełnosprawne, mają one przyznane orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, które uprawnia do ubiegania się o różnego rodzaju świadczenia oraz ulgi. W rozporządzeniu w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wymienia się trzy stopnie niepełnosprawności: lekki, umiarkowany i znaczny.

Z punktu widzenia deinstytucjonalizacji usług społecznych, najbardziej istotna jest sytuacja osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym i znacznym. Wynika to z faktu, że osoby z niepełnosprawnością w stopniu lekkim nie potrzebują wsparcia o charakterze opiekuńczym.

Aby móc sporządzić plan deinstytucjonalizacji usług społecznych należy przede wszystkim podjąć próbę oszacowania ilości osób z niepełnosprawnością na jej terenie. Ilość osób niepełnosprawnych w Polsce jest mierzona na poziomie krajowym, wojewódzkim oraz powiatowym. Niestety brak jest regulacji danych zbieranych na poziomie gminnym w zakresie osób posiadających niepełnosprawność, stąd też w opracowaniu planu postęgiwać się będziemy jedynie szacunkowymi liczbami.

Osoby z niepełnosprawnościami mają szeroki zakres potrzeb związanych z różnymi aspektami życia. Usługi społeczne skierowane do tej grupy powinny zapewniać wsparcie w sferach zdrowotnej, zawodowej, społecznej i edukacyjnej, umożliwiając im pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. Oto kluczowe potrzeby osób z niepełnosprawnościami w zakresie usług społecznych:

1. Identyfikacja specyficznych potrzeb:

- **Rodzaj niepełnosprawności:** Osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności (ruchowej, intelektualnej, sensorycznej) mają odmienne potrzeby.
- **Stopień niepełnosprawności:** Intensywność wsparcia powinna być dostosowana do indywidualnych potrzeb każdej osoby.

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

- **Wiek:** Potrzeby dzieci, osób dorosłych i seniorów z niepełnosprawnościami różnią się.

2. Dostępność usług:

- **Geografia:** Czy usługi są dostępne dla mieszkańców wszystkich miejscowości w gminie?
- **Transport:** Czy istnieje odpowiedni system transportu dla osób z niepełnosprawnościami?
- **Koszty:** Czy usługi są dostępne finansowo dla wszystkich?
- **Godziny otwarcia:** Czy usługi są dostępne w godzinach dogodnych dla osób z niepełnosprawnościami?

3. Bariery:

- **Architektoniczne:** Schody bez podjazdów, wąskie drzwi, brak oznaczeń dla osób niewidomych.
- **Komunikacyjne:** Brak informacji w przystępnej formie, trudności w komunikacji z urzędami.
- **Społeczne:** Stereotypy, dyskryminacja, brak akceptacji.

4. Wsparcie:

- **Opieka zdrowotna:** Dostęp do specjalistycznych usług, rehabilitacji.
- **Edukacja:** Dostęp do szkół i placówek edukacyjnych, wsparcie pedagogiczne.
- **Zatrudnienie:** Pomoc w poszukiwaniu pracy, szkolenia zawodowe.
- **Życie społeczne:** Możliwości uczestniczenia w życiu społeczności, dostęp do klubów, stowarzyszeń.

Potencjalne potrzeby osób z niepełnosprawnościami w gminie Rachanie:

- **Dostępność infrastruktury:** Przystosowanie budynków użyteczności publicznej, chodników, dróg.
- **Transport:** Rozwój transportu publicznego przystosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, organizacja transportu na żądanie.
- **Edukacja:** Stworzenie specjalnych klas lub oddziałów w szkołach, zapewnienie wsparcia asystentów.
- **Rehabilitacja:** Dostęp do różnorodnych form rehabilitacji, zarówno fizycznej, jak i psychicznej.
- **Wsparcie społeczne:** Tworzenie miejsc spotkań, organizowanie zajęć i wydarzeń.
- **Zatrudnienie:** Pomoc w poszukiwaniu pracy, organizowanie szkoleń zawodowych.
- **Informacja:** Dostęp do rzetelnych informacji o dostępnych usługach i wsparciu.

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

- **Wsparcie dla rodzin:** Konsultacje psychologiczne, grupy wsparcia.

Możliwe rozwiązania:

- **Adaptacja budynków użyteczności publicznej:** Montaż ramp, wind, oznaczeń dla osób niewidomych.
- **Rozwój transportu publicznego:** Organizacja transportu na żądanie.
- **Tworzenie miejsc pracy chronionych:** Współpraca z przedsiębiorcami w celu tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.
- **Szkolenia dla pracowników instytucji publicznych:** Podnoszenie świadomości na temat potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- **Współpraca z organizacjami pozarządowymi:** Wspólne realizowanie projektów.
- **Tworzenie gminnego programu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami:** Określenie celów, priorytetów i działań

7.POTRZEBY W OBSZARZE WSPARCIA OSÓB W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI I ZAGROŻONYCH BEZDOMNOŚCIĄ

Osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością napotykać liczne trudności, zarówno natury fizycznej, psychicznej, jak i społecznej. Problem ten jest złożony i wymaga wieloaspektowego podejścia do pomocy oraz wsparcia. Najbardziej oczywistym problemem osób bezdomnych jest brak stałego miejsca zamieszkania. Bezdomność wiąże się z brakiem dachu nad głową, co skutkuje brakiem poczucia bezpieczeństwa i prywatności. Osoby bezdomne często zmieniają miejsce pobytu, szukając schronienia w miejscach publicznych, takich jak parki, dworce czy klatki schodowe. Bezdomność jest złożonym problemem społecznym wynikającym z różnych, często wzajemnie powiązanych czynników. Poniżej przedstawiam najczęstsze przyczyny, które prowadzą do bezdomności:

Potrzeby w zakresie usług społecznych dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością

Osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością mają bardzo złożone i zróżnicowane potrzeby, które wykraczają daleko poza zapewnienie jedynie schronienia i posiłku. Aby skutecznie im pomóc, niezbędne jest kompleksowe podejście, które uwzględni zarówno aspekty materialne, jak i psychiczne, społeczne oraz zdrowotne.

Podstawowe potrzeby:

- **Schronienie:** Bezpieczne miejsce do spania, możliwość przechowywania rzeczy osobistych.
- **Posiłki:** Regularny dostęp do ciepłych posiłków.

- **Odzież i obuwie:** Zapewnienie odpowiedniego ubioru do warunków atmosferycznych.
- **Higiena:** Dostęp do łazienek i środków czystości.
- **Opieka zdrowotna:** Regularne badania, leczenie, profilaktyka chorób.

Potrzeby związane z integracją społeczną:

- **Wsparcie psychologiczne:** Pomoc w radzeniu sobie z traumatycznymi doświadczeniami, uzależnieniami.
- **Doradztwo zawodowe:** Pomoc w znalezieniu pracy, zdobyciu nowych kwalifikacji.
- **Wsparcie prawne:** Pomoc w rozwiązywaniu problemów prawnych (np. odzyskanie dokumentów).
- **Aktywności społeczne:** Możliwość uczestniczenia w zajęciach, które pozwolą na nawiązanie nowych relacji i spędzenie czasu w sposób aktywny.

Potrzeby mieszkaniowe:

- **Tymczasowe schronienie:** Miejsce, gdzie osoba bezdomna może przebywać przez krótki okres czasu.
- **Mieszkania wspierane:** Lokale mieszkalne z zapewnieniem opieki i wsparcia.
- **Pomoc w wynajmie mieszkania:** Finansowe wsparcie, pomoc w znalezieniu mieszkania.

Potrzeby związane z przyczynami bezdomności:

- **Uzależnienia:** Terapia uzależnień.
- **Problemy zdrowotne:** Leczenie chorób somatycznych i psychicznych.
- **Długi:** Pomoc w uregulowaniu długów.
- **Konflikty rodzinne:** Mediacje, terapia rodzinna.

Usługi społeczne dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością:

- **Schroniska noclegowe:** Zapewniają nocleg, posiłki i podstawową opiekę.
- **Ośrodki wsparcia dziennego:** Oferują posiłki, prysznice, możliwość prania, dostęp do informacji.
- **Mieszkania wspierane:** Zapewniają mieszkanie wraz z opieką i wsparciem.
- **Programy aktywizacji zawodowej:** Pomoc w znalezieniu pracy, szkolenia zawodowe.
- **Terapia uzależnień:** Indywidualna i grupowa terapia.
- **Doradztwo prawne:** Pomoc w rozwiązywaniu problemów prawnych.
- **Pomoc w uzyskaniu dokumentów:** Odnalezienie utraconych dokumentów, uzyskanie nowych.

Wyzwania w zapewnieniu pomocy osobom bezdomnym:

- **Stygmatyzacja:** Społeczne uprzedzenia wobec osób bezdomnych.
- **Brak miejsc w schroniskach:** Niewystarczająca liczba miejsc.
- **Długi czas oczekiwania na pomoc:** Biurokratyczne procedury.
- **Braki kadrowe:** Niewystarczająca liczba pracowników socjalnych.
- **Finansowanie:** Brak wystarczających środków na finansowanie usług.

Aby skutecznie pomagać osobom bezdomnym, konieczna jest współpraca różnych instytucji: ośrodków pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, służby zdrowia, policji. Ważne jest również budowanie świadomości społecznej na temat problemu bezdomności i łamanie stereotypów.

Bezdomność to problem, który obejmuje szereg trudności życiowych, społecznych i zdrowotnych. Osoby bezdomne nie tylko borykają się z brakiem dachu nad głową, ale również z izolacją społeczną, uzależnieniami, problemami psychologicznymi i brakiem dostępu do podstawowych usług. Skuteczne rozwiązanie tego problemu wymaga zintegrowanego podejścia, które obejmuje zarówno pomoc materialną, jak i wsparcie psychologiczne, społeczne oraz zawodowe, a także programy zapobiegające bezdomności i wspierające reintegrację społeczną.

Dane dotyczące liczby osób bezdomnych w Gminie Rachanie są ograniczone z uwagi na tzw. „bezdomność ukrytą”. W ostatnich latach nie odnotowano potrzeby wsparcia osób bezdomnych. Jednak w środowisku jest coraz więcej osób, które mogą być zagrożone bezdomnością z powodu separacji i rozwodów.

Powyższe, dane te podkreślają potrzebę monitorowania sytuacji osób bezdomnych oraz zagrożonych bezdomnością podejmowania działań mających na celu ich wsparcie i reintegrację społeczną.

Osoby bezdomne oraz zagrożone bezdomnością to grupa społeczna, której potrzeby w zakresie usług społecznych są wieloaspektowe i wymagają kompleksowego podejścia.

8.POTRZEBY W OBSZARZE WSPARCIA OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Diagnozą zostały objęte także usługi społeczne kierowane do grupy osób w kryzysie zdrowia psychicznego. W poniższym opracowaniu przyjęta została definicja tej grupy zgodna

z podręcznikiem deinstytucjonalizacji¹. A zatem kiedy będzie mowa o osobach w kryzysie zdrowia psychicznego, można je rozumieć jako osoby dorosłe, które doświadczają:

- zaburzeń psychicznych (m.in.: osoby z depresją, zaburzeniami lękowymi, schizofrenią, chorobą dwubiegunową, zaburzeniem osobowości, zaburzeniem żywienia).
- niepełnosprawności intelektualnej (w stopniu lekkim i średnim). Wyklucza się jednak niepełnosprawność spowodowaną otępieniem (choroba Alzheimera).
- Uzależnień.

Oszacowanie liczby osób w kryzysie psychicznym jest niezwykle trudne, Gmina Rachanie nie posiada wiedzy o skali tego zjawiska. Na terenie gminy nie były też prowadzone badania diagnozujące liczbę osób dotkniętych kryzysem psychicznym. Instytucje działające na rzecz wsparcia osób w kryzysie na terenie gminy, czy powiatu, nie prowadzą statystyk w tej materii – zarówno GOPS w Rachaniach, PCPR w Tomaszowie Lubelskim, placówki opieki zdrowotnej z uwagi na brak rozwiązań systemowych nie posiadają żadnych danych w tym obszarze.

Osoby doświadczające kryzysu zdrowia psychicznego mają szczególne potrzeby, które wymagają kompleksowego i specjalistycznego wsparcia. W kontekście usług społecznych, najważniejsze potrzeby to:

1. Dostęp do opieki zdrowotnej:

- **Szybki dostęp do psychiatry:** Konsultacje w krótkim czasie, możliwość konsultacji telefonicznych.
- **Terapia:** Dostęp do różnego rodzaju terapii (indywidualnej, grupowej, rodzinnej), dostosowanych do indywidualnych potrzeb.
- **Farmakoterapia:** Dostęp do leków, regularne kontrole.
- **Hospitalizacja:** Możliwość hospitalizacji w przypadku pogorszenia stanu zdrowia.

2. Wsparcie społeczne:

- **Kluby samopomocy:** Miejsca spotkań, wymiany doświadczeń i wsparcia.
- **Grupy wsparcia dla rodzin:** Informacja i wsparcie dla bliskich osób z chorobą psychiczną.
- **Wolontariat:** Możliwość nawiązania relacji społecznych, poczucia użyteczności.

3. Integracja społeczna:

¹Rozwój usług społecznych i wspieranie do samodzielności w środowisku lokalnym – podręcznik dla gmin i powiatów, IPISS, Warszawa, kwiecień 2022

- **Mieszkania chronione:** Dostęp do mieszkań, gdzie osoby z chorobą psychiczną mogą mieszkać samodzielnie lub z niewielkim wsparciem.
- **Zajęcia terapeutyczne:** Warsztaty, zajęcia artystyczne, które pomagają w rozwoju osobistym i społecznym.
- **Wsparcie w zatrudnieniu:** Pomoc w znalezieniu pracy, szkolenia zawodowe.

4. Edukacja:

- **Informacja o chorobie:** Dostęp do rzetelnych informacji na temat choroby i sposobów radzenia sobie z nią.
- **Szkolenia dla opiekunów:** Wiedza na temat opieki nad osobą chorą.

5. Wsparcie w sytuacjach kryzysowych:

- **Telefon zaufania:** Całodobowa dostępność wsparcia psychologicznego.
- **Zespoły interwencji kryzysowej:** Szybka pomoc w sytuacjach kryzysowych.

6. Dostęp do usług podstawowych:

- **Mieszkanie:** Dostęp do bezpiecznego i stabilnego lokum.
- **Żywność:** Pomoc w zapewnieniu podstawowych środków do życia.
- **Higiena:** Dostęp do podstawowych środków higieny.

Wyzwania w zapewnieniu usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego:

- **Stygmatyzacja:** Społeczne uprzedzenia wobec osób z chorobą psychiczną.
- **Brak miejsc w placówkach:** Niewystarczająca liczba miejsc w szpitalach psychiatrycznych, klubach samopomocy.
- **Długi czas oczekiwania na terapię:** Czas oczekiwania na rozpoczęcie terapii często jest zbyt długi.
- **Braki kadrowe:** Niewystarczająca liczba specjalistów (psychiatrów, psychologów).
- **Finansowanie:** Brak wystarczających środków na finansowanie usług.

Aby skutecznie zaspokoić potrzeby osób w kryzysie zdrowia psychicznego, konieczne jest:

- **Współpraca różnych instytucji:** Placówek służby zdrowia, ośrodków pomocy społecznej, organizacji pozarządowych.
- **Dostępność usług w środowisku lokalnym:** Zmniejszenie konieczności wyjazdów do większych miast.
- **Indywidualne podejście do każdego pacjenta:** Opracowanie zindywidualizowanych planów wsparcia.

- **Promocja zdrowia psychicznego:** Zmniejszenie stygmatyzacji i zwiększenie świadomości społecznej.
- **Ciągłe doskonalenie kadr:** Szkolenia i rozwój zawodowy specjalistów.

Wsparcie osób w kryzysie zdrowia psychicznego jest nie tylko kwestią humanitarną, ale także ekonomiczną. Im wcześniej osoba otrzyma odpowiednią pomoc, tym mniejsze jest ryzyko pogorszenia jej stanu zdrowia i zwiększenia kosztów leczenia

9. POTRZEBY W OBSZARZE WSPARCIA DZIECI I RODZINY

Rodziny z dziećmi mają specyficzne potrzeby, które często wykraczają poza podstawowe zaspokojenie potrzeb materialnych. Zmieniające się warunki życia, rosnące wymagania edukacyjne i społeczne, a także różnorodność sytuacji rodzinnych sprawiają, że wsparcie społeczne jest coraz bardziej istotne.

Jakie są główne potrzeby rodzin z dziećmi?

- **Wsparcie finansowe:**
 - Świadczenia rodzinne, zasiłki, dodatki.
 - Pomoc w pokryciu kosztów opieki nad dziećmi (przedszkole, żłobek).
 - Wsparcie w trudnych sytuacjach materialnych (np. utrata pracy).
- **Opieka nad dziećmi:**
 - Dostęp do wysokiej jakości żłobków i przedszkoli.
 - Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci.
 - Wsparcie dla rodziców w wychowaniu dzieci.
- **Edukacja:**
 - Pomoc w wyborze szkoły, przygotowanie do egzaminów.
 - Wsparcie dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
- **Zdrowie:**
 - Dostęp do profilaktycznych badań dla dzieci.
 - Wsparcie psychologiczne dla dzieci i rodziców.
- **Mieszkanie:**
 - Dostęp do mieszkań przystosowanych do potrzeb rodzin z dziećmi.
 - Pomoc w remontach i adaptacji mieszkań.
- **Integracja społeczna:**
 - Możliwość uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej.
 - Tworzenie miejsc spotkań dla rodzin z dziećmi.

Jakie usługi społeczne powinny być dostępne dla rodzin z dziećmi?

- **Poradnictwo rodzinne:** Pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, konfliktów rodzinnych.
- **Asystent rodziny:** Wsparcie w codziennych obowiązkach, pomoc w organizowaniu życia rodzinnego.

- **Świetlice środowiskowe:** Miejsca, gdzie dzieci mogą spędzać czas wolny pod opieką wychowawców.
- **Kluby dla rodziców:** Miejsca wymiany doświadczeń, nauki nowych umiejętności.
- **Grupy wsparcia:** Dla rodziców dzieci z różnymi problemami (np. autyzm, ADHD).
- **Programu profilaktyczne:** Skierowane na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, uzależnieniom, zaniedbaniu dzieci.

Wyzwania w zapewnieniu wsparcia dla rodzin z dziećmi:

- **Brak wystarczających środków finansowych:** Niedofinansowanie programów skierowanych do rodzin.
- **Długi czas oczekiwania na pomoc:** Biurokratyczne procedury.
- **Braki kadrowe:** Niewystarczająca liczba specjalistów (psychologów, pedagogów).
- **Stygmatyzacja:** Rodziny w trudnej sytuacji często spotykają się z negatywnymi ocenami.

Jak poprawić sytuację rodzin z dziećmi?

- **Zwiększenie świadomości społecznej:** Promowanie pozytywnego obrazu rodziny i rodzicielstwa.
- **Rozwój usług społecznych:** Tworzenie nowych miejsc wsparcia, zwiększanie dostępności istniejących.
- **Współpraca różnych instytucji:** Szkoły, ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe powinny współpracować na rzecz rodzin.
- **Wsparcie finansowe:** Zwiększenie nakładów na programy skierowane do rodzin.
- **Edukacja rodziców:** Organizacja szkoleń, warsztatów dla rodziców.

Wsparcie rodzin z dziećmi jest inwestycją w przyszłość. Zdrowe, szczęśliwe dzieci to fundament dobrze funkcjonującego społeczeństwa.

Kryzys współczesnej rodziny jest złożonym zjawiskiem, wynikającym z licznych przemian społecznych, ekonomicznych i kulturowych, które wpłynęły na strukturę i funkcjonowanie rodziny. Oto główne przyczyny i przejawy tego kryzysu:

1. Przemiany społeczne i zmiana wartości

- **Zmiana ról w rodzinie:** Współczesne rodziny coraz częściej odchodzą od tradycyjnego podziału ról, gdzie mężczyzna był głównie odpowiedzialny za utrzymanie rodziny, a kobieta za opiekę nad dziećmi i domem. Choć jest to postępowe, równoczesne dostosowanie się do nowego modelu wymaga czasu i może powodować napięcia.
- **Rosnąca indywidualizacja:** Współczesna kultura kładzie duży nacisk na indywidualizm, samorealizację i osobiste osiągnięcia, co może prowadzić do sytuacji, w której obowiązki rodzinne schodzą na dalszy plan.

- **Oslabienie więzi międzypokoleniowych:** Częstsze wyprowadzanie się młodych dorosłych od rodziców i migracje w poszukiwaniu pracy skutkują osłabieniem tradycyjnych więzi międzypokoleniowych. Z kolei starsze osoby mogą czuć się opuszczone i wykluczone.

2. Problemy ekonomiczne

- **Wzrost kosztów życia:** Wysokie koszty wynajmu i zakupu mieszkań, a także koszty wychowywania dzieci, wywierają presję na rodziny i powodują, że wiele osób odkłada decyzję o założeniu rodziny lub posiadaniu dzieci.
- **Niestabilność zatrudnienia:** Praca na umowach czasowych lub w niepełnym wymiarze, a także niestabilność rynków pracy sprawiają, że niektóre rodziny żyją w ciągłej niepewności finansowej, co wpływa na stres i konflikty.
- **Konieczność długiej pracy i brak czasu:** Przeciążenie pracą w celu zabezpieczenia finansowego ogranicza czas, który rodzice mogą spędzać z dziećmi, co negatywnie wpływa na relacje rodzinne.

3. Wzrost liczby rozwodów i rozpad małżeństw

- **Łatwiejszy dostęp do rozwodów:** Rozwody są dziś bardziej akceptowane społecznie i łatwiejsze prawnie niż w przeszłości, co sprawia, że rozpad małżeństw staje się coraz częstszy. Powoduje to wzrost liczby rodzin niepełnych, co może wiązać się z wyzwaniem emocjonalnymi i ekonomicznymi.
- **Przeciążenie emocjonalne:** Zbyt wysokie oczekiwania dotyczące związku i brak umiejętności radzenia sobie z konfliktami to czynniki prowadzące do rozejścia się par.

4. Problemy zdrowotne i psychiczne

- **Wzrost problemów psychicznych:** Stres, presja osiągnięć, a także izolacja społeczna wpływają na wzrost problemów takich jak depresja i lęk, które mogą komplikować funkcjonowanie w rodzinie.
- **Wpływ technologii:** Uzależnienie od mediów społecznościowych, Internetu czy gier komputerowych wpływa na wyobcowanie i osłabienie więzi rodzinnych, gdyż czas spędzany wspólnie bywa ograniczony na rzecz czasu online.

5. Zaburzenia w funkcjach wychowawczych

- **Brak czasu na wychowanie dzieci:** Rodzice pracujący długie godziny lub wielozadaniowi mogą mieć ograniczoną możliwość poświęcenia uwagi na potrzeby emocjonalne i wychowanie dzieci.

- **Nadopiekuńczość lub zaniedbanie:** Z jednej strony widoczna jest nadopiekuńczość rodziców, którzy mogą być nadmiernie zaangażowani w życie dzieci, z drugiej rodziny, w których dzieci czują się zaniedbane emocjonalnie lub wręcz opuszczone.

6. Wpływ mediów i technologii

- **Wpływ mediów na dzieci:** Media społecznościowe, gry i telewizja kształtują wartości i zachowania dzieci, nie zawsze w zgodzie z wartościami promowanymi w rodzinie. Może to powodować konflikty oraz trudności w komunikacji międzypokoleniowej.
- **Problemy z komunikacją:** Technologia wprawdzie ułatwia kontakt, ale może też negatywnie wpływać na bezpośrednią komunikację rodzinną, jeśli czas spędzany online zabiera czas na rozmowy i bycie razem.

7. Wyzwania w pogodzeniu ról zawodowych i rodzinnych

- **Stres związany z wieloma obowiązkami:** Współczesne rodziny często muszą godzić wiele ról, np. zawodowe, wychowawcze, opiekuńcze, co prowadzi do wyczerpania i stresu.
- **Brak systemowego wsparcia:** Niewystarczający dostęp do elastycznych godzin pracy, urlopów rodzicielskich oraz opieki nad dziećmi i osobami starszymi to problem, który sprawia, że rodzice muszą podejmować dodatkowy wysiłek, aby pogodzić życie zawodowe z rodzinnym.

Kryzys współczesnej rodziny wymaga działań systemowych oraz wsparcia na poziomie społecznym i ekonomicznym. Wspieranie rodzin przez elastyczne godziny pracy, dostęp do tanich mieszkań, rozwój instytucji wsparcia wychowawczego i edukacyjnego oraz promocję zdrowia psychicznego i profilaktyki może przyczynić się do stabilizacji i wzmocnienia współczesnych rodzin.

III.CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Jednym z najnowszych trendów, który aktualnie determinuje rozwój polityki społecznej w Europie, jest deinstytucjonalizacji usług społecznych. Zgodnie z jego założeniami, klienci usług społecznych powinni być jak najdłużej wspierani w społeczności lokalnej i w miarę możliwości nie przenoszeni do instytucji opieki całodobowej. Ta prosta zasada niekiedy jest trudna do wprowadzenia w życie, gdyż na przestrzeni ostatnich dekad wiele grup społecznych wymagających pomocy (zarówno w Polsce jak i Europie), wspieranych było głównie poprzez system, zbudowany w oparciu o instytucje opieki całodobowej (niekiedy wręcz działających na zasadach instytucji o charakterze totalnym).

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych programuje poniższe obszary:

- **Indywidualizacja usług:** Pozwala dostosować usługi do indywidualnych potrzeb mieszkańców.
- **Poprawa jakości życia:** Dzięki wsparciu w środowisku naturalnym, osoby potrzebujące mają większe możliwości rozwoju i integracji społecznej.
- **Efektywność kosztowa:** Środki finansowe są wykorzystywane bardziej efektywnie, ponieważ unikamy kosztownej opieki instytucjonalnej.
- **Zwiększenie samodzielności:** Promuje samodzielność i aktywność osób korzystających z usług.
- **Współpraca międzysektorowa:** Pozwala na lepszą koordynację działań różnych podmiotów.

Proces deinstytucjonalizacji usług społecznych, opiera się na szeregu dokumentów strategicznych, poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego, które wyznaczają kierunki działania dla Gminy Rachanie.

1. DOKUMENTY STRATEGICZNE

DOKUMENTY STRATEGICZNE KRAJOWE

**Strategia rozwoju usług społecznych- polityka publiczna do 2030 r.
(z perspektywą 2035)**

DOKUMENTY STRATEGICZNE REGIONALNE

**Lubelski Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
na lata 2024-2025**

DOKUMENT STRATEGICZNY LOKALNY

**Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Rachanie
na lata 2024-2030**

Niniejszy dokument został stworzony w oparciu o Ogólnopolskie wytyczne i Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych. Zgodnie z nimi zakłada działania, jakie Gmina Rachanie powinna podjąć w ciągu najbliższych lat (2024 – 2030), aby rozpocząć i wdrożyć proces deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych na poziomie lokalnym.

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

Wskazać należy, iż Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych, jest komplementarny z poniższymi dokumentami obowiązującymi na terenie gminy tj.

l.p.	Rodzaj dokumentu	Uchwała Rady Gminy z dnia w sprawie	Cel główny
1.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rachanie;	Uchwała Nr. XXXII/214/2021 Rady Gminy Rachanie w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Rachanie na lata 2022-2026	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem stanowiącym podstawę do realizacji kierunków inwestycji społecznych które mają przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców. Dotyczy to w szczególności tych mieszkańców, którzy są zagrożeni lub dotknięci marginalizacją i wykluczeniem społecznym aby w konsekwencji doprowadzić do ich aktywizacji i integracji ze społecznością lokalną.
2.	Gminny Program Wspierania Rodziny;	Uchwała Nr. XXXVI/243/2022 Rady Gminy Rachanie z dnia 30 czerwca 2022 r w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Przeworsk na lata 2022-2024	Podstawowym założeniem programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodziny i dzieci. Program określa planowanie działań mających na celu wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, jak również w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania, w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w wychowaniu dzieci.
3.	Gminny Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej;	Uchwała Nr. III/11/2024 Rady Gminy Rachanie z dnia 28 maja 2024 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Rachanie na lata 2024-2030	Celem głównym programu jest przeciwdziałanie przemocy domowej, ochrona i udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy domowej i świadków przemocy domowej oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy.
4.	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;	Uchwała Nr. IX/51/2024 Rady Gminy Rachanie z dnia 12 grudnia 2024 roku w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na 2025 rok	Głównym założeniem programu jest ograniczenie występowania negatywnych zjawisk będących skutkiem nadużywania alkoholu, rozwój działań związanych z profilaktyką i rozwiązywania problemów alkoholowych, wzrost społecznej świadomości dotyczącej tej tematyki oraz doskonalenie współpracy pomiędzy osobami i instytucjami.
5.	Gminny Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	Uchwała nr. VIII/45/2024 Rady Gminy Rachanie z dnia 15 listopada 2024 w sprawie uchwalenia rocznego Programu Współpracy Gminy Rachanie z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2025 rok	Celem głównym jest budowanie partnerstwa pomiędzy Gminą Przeworsk a organizacjami pozarządowymi służące zaspokojeniu potrzeb lokalnych i podnoszeniu jakości życia mieszkańców.
6.	Strategia rozwoju gminy;	Uchwała Nr VII/34/2024 Rady Gminy Rachanie z dnia 27 września 2024 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Rachanie na lata 2024-2030	Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk określa nadrzędne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

2. PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH

OBSZAR 1 OSOBY STARSZE

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- **Zwiększenie dostępności usług:** Rozwój usług środowiskowych, takich jak opieka wytchnieniowa, posiłki domowe, usługi opiekuńcze, które pozwolą osobom starszym pozostać w swoich domach.
- **Poprawa jakości życia:** Stworzenie warunków do aktywnego i samodzielnego życia, poprzez zapewnienie wsparcia w codziennych czynnościach, kontaktów społecznych oraz dostępu do kultury i rekreacji.
- **Profilaktyka instytucjonalizacji:** Zapobieganie umieszczaniu osób starszych w domach opieki poprzez wczesne wykrywanie potrzeb i zapewnienie odpowiedniego wsparcia.
- **Wzmocnienie niezależności:** Rozwijanie umiejętności samoobsługi i samodzielności w wykonywaniu codziennych czynności.
- **Wsparcie rodzin:** Oferowanie wsparcia rodzinom opiekującym się osobami starszymi, poprzez szkolenia, grupy wsparcia, usługi wytchnieniowe.
- **Współpraca z innymi sektorami:** Budowanie sieci współpracy z ośrodkami zdrowia, organizacjami pozarządowymi, parafiami, aby zapewnić kompleksowe wsparcie osobom starszym.

I.p.	Działanie	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania
1.	Rozwój pakietu wsparcia usług świadczonych w miejscu zamieszkania -usług opiekuńczych/sąsiedzkich i specjalistycznych usług opiekuńczych	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
2.	Promowanie aktywności społecznej- Współpraca z wolontariuszami: Zaangażowanie wolontariuszy do wsparcia osób starszych.	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
3.	Wsparcie psychologiczne i emocjonalne oraz edukacja zdrowotna. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia psychologicznego i emocjonalnego dla osób starszych, które mogą doświadczać uczucia samotności, depresji lub niepokoju.	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
4.	Organizacja programów edukacyjnych na temat zdrowego stylu życia, profilaktyki zdrowotnej i chorób wieku starczego, aby zwiększyć świadomość osób starszych na temat dbania o	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

	swoje zdrowie			
5.	Mobilność transportowa -Ułatwienie dostępu do transportu i organizacja transportu dla osób starszych, aby umożliwić im samodzielne poruszanie się i uczestnictwo w życiu społecznym.	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
6.	Rozwój technologii wspierających. Promowanie i edukacja w zakresie korzystania z technologii wspierających, które mogą ułatwiać codzienne życie seniorów, np. teleopieka, aplikacje zdrowotne czy platformy komunikacyjne.	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
7.	Rozwój Klubów Seniora oraz innych form wsparcia o charakterze grupowym	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ Dzienny Dom Senior/ GOK Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
8.	Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
9.	Indywidualne poradnictwo terapeutyczne, prawne	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie/ Dzienny Dom Senior	
10.	Praca socjalna	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

- liczba osób, które zostały objęte usługami opiekuńczymi w środowisku zamieszkania;
- liczba osób, które zostały objęte usługami sąsiedzkimi w środowisku zamieszkania;
- liczba osób, które zostały objęte usługami opiekuńczymi specjalistycznymi w środowisku zamieszkania
- liczba osób, które poprzez wdrożenie usług zostały utrzymane w środowisku;
- liczba zrealizowanych projektów i działań aktywizujących seniorów;
- liczba wdrożonych programów edukacyjnych i profilaktycznych dla seniorów
- liczba podjętych działań w zakresie mobilności transportowej
- liczba wdrożonych rozwiązań technologii wspierających
- liczba osób korzystających z technologii wspierających
- liczba placówek wsparcia dla Seniorów;
- liczba Seniorów uczęszczających do placówek wsparcia;
- liczba utworzonych mieszkań wspomaganych
- liczba osób objętych indywidualnym poradnictwem
- liczba seniorów objętych pracą socjalną

OBSZAR 2 OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

CELE SZCZEGÓŁOWE:

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

- **Rozwój usług środowiskowych:** Tworzenie i rozszerzanie dostępności usług świadczonych w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami, takich jak asystentura osobista, usługi opiekuńcze czy rehabilitacyjne.
- **Wspieranie niezależnego życia:** Promowanie i umożliwianie samodzielnego funkcjonowania poprzez rozwój mieszkań wspomaganych i treningowych, które oferują wsparcie dostosowane do indywidualnych potrzeb.
- **Integracja społeczna:** Zwiększanie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społeczności lokalnej poprzez organizowanie programów integracyjnych, edukacyjnych i kulturalnych.
- **Wzmocnienie wsparcia dla rodzin i opiekunów:** Zapewnienie odpowiednich usług dla rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami, takich jak szkolenia, grupy wsparcia czy usługi wytchnieniowe.
- **Podnoszenie kompetencji kadr:** Szkolenie pracowników służb społecznych w zakresie nowoczesnych metod wsparcia, z naciskiem na podejście indywidualne i respektowanie autonomii osób z niepełnosprawnościami
- **Profilaktyka instytucjonalizacji:** Zapobieganie umieszczaniu osób z niepełnosprawnościami w zakładach opiekuńczych poprzez wczesne wykrywanie potrzeb i zapewnienie odpowiedniego wsparcia.

I.p.	Działanie	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania
1.	Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług Asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością dostosowanych do indywidualnych potrzeb	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS w Rachaniach	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
2.	Wsparcie opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnościami w zakresie usługi Opieki wytchnieniowa	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS w Rachanie/ Dzienny Dom Senior	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
3.	Utworzenie na terenie gminy Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego w formie pobytu dziennego i całodobowego	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS w Rachaniach	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
4.	Rozwój infrastruktury Klubów Samopomocy na poziomie lokalnym.	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS w Rachanie/ Dzienny Dom Senior	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
5.	Zwiększenie dostępności do usług transportowych poprzez realizację usługi od drzwi do drzwi (door-to door)	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS w Rachaniach/ Dzienny Dom Senior	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, PFRON
7.	Programy edukacyjne dla opiekunów: organizacja warsztatów, szkoleń i kursów dla opiekunów, gdzie mogą zdobywać wiedzę na temat specyfiki opieki nad osobami z różnymi		Gmina Rachanie/ GOPS w Rachanie/ Dzienny Dom Senior	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

	rodzajami niepełnosprawności, zdrowia psychicznego czy w trudnych sytuacjach życiowych. Szkolenia z zakresu technik opiekuńczych, komunikacji z osobami potrzebującymi pomocy oraz zarządzania stresem.	2025-2030 r.		
8.	Tworzenie sieci kręgów wsparcia i grup samopomocowych. Tworzenie grup wsparcia dla opiekunów, gdzie mogą dzielić się doświadczeniami, radzić sobie z trudnościami oraz wymieniać się informacjami.	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie/ Dzienny Dom Senior	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
9.	Kampanie informacyjne i edukacyjne. Organizacja kampanii medialnych, seminariów, konferencji oraz wydarzeń kulturalnych mających na celu zwiększenia świadomości społeczeństwa na temat różnorodności potrzeb osób z niepełnosprawnościami	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
10.	Poradnictwo specjalistyczne: psychologiczne, terapeutyczne, prawne	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	
11.	Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
12.	Praca socjalna	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie/ Dzienny Dom Senior	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

- liczba osób, które zostały objęte usługami Asystenta osobistego osób z niepełnosprawnością
- liczba opiekunów faktycznych, którzy uzyskali wsparcie w formie opieki wytchnieniowej
- liczba utworzonych na terenie gminy Centrów Opiekuńczo-Mieszkalnych
- liczba utworzonych Klubów Samopomocy oraz liczba uczestników
- liczba osób, które skorzystały z usługi door- to door
- liczba zrealizowanych projektów, działań, warsztatów dla opiekunów faktycznych
- liczba utworzonych kręgów wsparcia i grup samopomocowych
- liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjno-informacyjnych
- liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym
- liczba utworzonych mieszkań wspomaganym i treningowym
- liczba osób z niepełnosprawnościami objętych pracą socjalną

OBSZAR 3 OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI I ZAGROŻONE BEZDOMNOŚCIĄ

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- **Rozwój usług środowiskowych:** Tworzenie i rozszerzanie dostępności usług świadczonych w miejscu przebywania osób w kryzysie bezdomności, takich jak streetworking, punkty pomocy doraźnej oraz usługi reintegracji społeczno-zawodowej.
- **Zapewnienie różnorodnych form schronienia:** Organizowanie schronisk dla osób w kryzysie

*Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Rachanie na lata 2025-2030*

bezdomności, schronisk z usługami opiekuńczymi, noclegowni, ogrzewalni oraz mieszkań treningowych i wspomaganych, w tym prowadzonych w oparciu o metodę "Najpierw mieszkanie".

- **Integracja społeczna i zawodowa:** Wspieranie osób bezdomnych w powrocie do społeczeństwa poprzez programy reintegracji społeczno-zawodowej, oferowane m.in. przez centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej.

I.p.	Działanie	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania
1.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi, podmiotami ekonomii społecznej oraz innym podmiotami, które mogą zapewnić schronienie dla osób bezdomnych.	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS w Rachaniach/ GOK Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
2.	Tworzenie mieszkań treningowych i wspomaganych gdzie osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością mogą otrzymać długoterminowe zakwaterowanie oraz kompleksowe wsparcie w procesie wyjścia z bezdomności.	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie/ Dzienny Dom Senior	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
3.	Wsparcie psychospołeczne: Zapewnienie usług wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i poradnictwa prawnego dla osób bezdomnych, które pomagają im radzić sobie z problemami zdrowia psychicznego, traumą czy też trudnościami adaptacyjnymi, problemami prawnymi	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie/ GKRPA i PN	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
4.	Praca socjalna streetworking	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

- liczba zawartych umów/porozumień w zakresie zapewnienia schronienia
- liczba osób bezdomnych przebywających w instytucjach zapewniających schronienie
- liczba utworzonych na terenie gminy mieszkań treningowych i wspomaganych
- liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym
- liczba osób objętych pracą socjalną- streetworking

OBSZAR 4 OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

CELE SZCZEGÓŁOWE

- **Wczesne wykrywanie kryzysów:** Opracowanie systemów wczesnego ostrzegania i identyfikacji osób potrzebujących wsparcia.
- **Dostępność natychmiastowej pomocy:** Zapewnienie całodobowej dostępności do profesjonalnej pomocy psychologicznej i psychiatrycznej.
- **Szybka interwencja:** Skrócenie czasu oczekiwania na pomoc i zapewnienie szybkiej reakcji na

- potrzeby osób w kryzysie.
- **Zapobieganie hospitalizacji:** Minimalizowanie konieczności hospitalizacji poprzez zapewnienie alternatywnych form wsparcia w środowisku.
 - **Wsparcie w powrocie do codziennego życia:** Pomoc w odzyskaniu samodzielności, nawiązaniu kontaktów społecznych i powrocie do aktywności zawodowej.
 - **Współpraca z rodziną i otoczeniem:** Włączenie rodziny i otoczenia osoby w proces wsparcia.
 - **Destygmatyzacja:** Zmiana społecznego postrzegania osób z chorobami psychicznymi.

l.p.	Działanie	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania
1.	<p>Tworzenie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym środowiskowe domy samopomocy i kluby samopomocy,</p> <p>Tworzenie kryzysowych centrów wsparcia: Miejsca, gdzie osoby w kryzysie mogą uzyskać natychmiastową pomoc.</p> <p>Rozwój telefonicznych i internetowych linii wsparcia: Umożliwienie kontaktu z pomocą psychologiczną przez całą dobę.</p> <p>Współpraca z psychiatrią: Zapewnienie ciągłości opieki i koordynacji działań.</p> <p>Tworzenie klubów samopomocy: Miejsca spotkań dla osób z podobnymi problemami.</p> <p>Organizacja warsztatów i szkoleń: Edukacja osób w kryzysie i ich rodzin.</p> <p>Współpraca z organizacjami pozarządowymi: Zaangażowanie organizacji specjalizujących się w pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi.</p>	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
2.	<p>Usługi terapeutyczne i poradnictwo. Zapewnienie dostępu do usług terapeutycznych, takich jak terapia indywidualna, terapia grupowa czy terapia rodzinna, które pomagają w radzeniu sobie z problemami zdrowia psychicznego i traumą</p>	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
3.	<p>Świadczenie usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi</p>	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
4.	<p>Praca socjalna</p>	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

- liczba utworzonych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- liczba osób objętych poradnictwem
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- liczba osób objętych pracą socjalną

OBSZAR 4 WSPARCIE DZIECKA I RODZINY

CELE SZCZEGÓŁOWE

- **Wzmocnienie funkcji rodziny:** Stworzenie warunków, które umożliwią rodzinom pełnienie ich naturalnej roli w wychowaniu dzieci.
- **Prewencja problemów rodzinnych:** Zapobieganie sytuacjom kryzysowym w rodzinach poprzez wczesne wykrywanie trudności i oferowanie wsparcia.
- **Wsparcie rodziców:** Zapewnienie rodzicom wiedzy, umiejętności i narzędzi niezbędnych do skutecznego wychowania dzieci.
- **Integracja rodzin w społeczność:** Włączenie rodzin w życie społeczne i umożliwienie im korzystania z dostępnych zasobów.
- **Ochrona dzieci przed przemocą i zaniedbaniem:** Wczesna identyfikacja sytuacji zagrożenia i podjęcie odpowiednich działań.

I.p.	Działanie	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania
1.	Rozwój placówek wsparcia dziennego Tworzenie klubów rodzinnych: Miejsca spotkań i wymiany doświadczeń dla rodziców. Organizacja szkoleń dla rodziców: Warsztaty dotyczące wychowania, komunikacji, rozwiązywania konfliktów. Wsparcie rodzin wielodzietnych: Oferowanie specjalnych programów wsparcia dla rodzin z wieloma dziećmi. Pomoc w trudnościach wychowawczych: Doradztwo psychologiczne, mediacje rodzinne. Współpraca z przedszkolami i szkołami: Wspólne działania na rzecz wsparcia rodzin i dzieci.	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
2.	Rozwój sieci usług społecznych w środowisku. Budowanie sieci usług społecznych obejmujących poradnictwo, wsparcie psychologiczne, edukację rodziców, itp., aby rodziny miały dostęp do różnorodnych form wsparcia w środowisku.	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS w Rachaniach/ GOK Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
3.	Organizacja kursów i warsztatów dla rodziców/opiekunów, pracowników	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie/	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy

	instytucji działających w obszarze wspierania rodziny obejmujących takie tematy jak zdrowie psychiczne, rozwój dziecka, techniki wychowawcze, komunikacja z dziećmi, umiejętności radzenia sobie ze stresem		Szkoły/ GOK	rządowe
4.	Wsparcie w budowaniu relacji rodzinnych: Działania wspierające budowanie zdrowych relacji rodzinnych, takie jak warsztaty dotyczące komunikacji w rodzinie, rozwiązywania konfliktów czy budowania więzi.	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie/ Szkoły/ GOK	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
5.	Zapewnienie dostępu do poradnictwa psychologicznego/terapeutycznego dla rodziców/opiekunów, którzy mogą potrzebować indywidualnego wsparcia i porad w rozwiązywaniu problemów wychowawczych oraz dzieci	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie/Szkoły	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
6.	Wsparcie Asystenta Rodziny	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
7.	Praca socjalna	2025-2030 r.	Gmina Rachanie/ GOPS Rachanie	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

- liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego
- liczba działań w zakresie sieci wsparcia dla rodziców
- liczba zrealizowanych działań: spotkań, warsztatów, kursów oraz liczba uczestników
- liczba osób objętych poradnictwem
- liczba rodzin objętych wsparciem Asystenta Rodziny
- liczba rodzin objętych pracą socjalną

3. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY

Skuteczne monitorowanie i ocena programu Lokalnego Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Rachanie na lata 2025-2030 wymaga systematycznego gromadzenia danych, ich analizy oraz podejmowania działań na podstawie uzyskanych informacji w celu ciągłego doskonalenia programu.

Monitorowanie realizacji Programu i osiągnięcia wskaźników rezultatu i produktu w ramach programu realizowane będzie za pomocą następujących metod:

- System zbierania danych: Utworzenie systemu zbierania danych obejmującego różnorodne źródła informacji, takie jak raporty z działań programu, dane

statystyczne, ewidencje uczestników, ankiety, czy też opinie i beneficjentów i pracowników instytucji realizujących plan.

- **Regularne raportowanie:** Ustalenie harmonogramu raportowania postępów w realizacji Programu. Regularne raportowanie danych i informacji zebranych w ramach programu pozwoli na śledzenie postępów, identyfikację potencjalnych problemów i możliwość podjęcia odpowiednich kroków korygujących. Niniejszy Program zakłada, iż w terminie do 6 miesięcy od zakończenia obowiązywania Programu zostanie sporządzony raport końcowy, natomiast corocznie będzie opracowany raport cząstkowy za rok ubiegły w terminie do 31 marca.
- **Analiza danych:** Analiza zebranych danych w celu oceny osiągniętych rezultatów i porównania ich z założonymi celami i wskaźnikami. To pozwoli na zidentyfikowanie obszarów, które wymagają poprawy lub dalszego rozwoju.
- **Ewaluacja:** Przeprowadzenie ewaluacji pozwoli na dostosowywanie i wprowadzanie zmian w programie, aby osiągnąć zamierzone cele oraz pozwoli na opracowanie rekomendacji do wdrożenia kolejnych programów w tym zakresie.

Monitoring Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych to systematyczny proces śledzenia realizacji zaplanowanych działań, oceny osiągniętych efektów oraz identyfikacji obszarów wymagających poprawy. Jego celem jest zapewnienie, że plan jest realizowany zgodnie z założeniami i przynosi oczekiwane rezultaty.

- **Ocena skuteczności:** Pozwala ocenić, czy działania podejmowane w ramach planu przynoszą oczekiwane efekty, takie jak:
 - Zmniejszenie liczby osób korzystających z instytucjonalnych form opieki.
 - Poprawa jakości życia osób korzystających z usług społecznych.
 - Zwiększenie dostępności usług.
- **Identyfikacja obszarów wymagających poprawy:** Dzięki monitoringowi można wcześniej wykryć problemy i podjąć odpowiednie działania korygujące.
- **Uzasadnienie decyzji:** Zebrane dane mogą służyć jako uzasadnienie dla podejmowania decyzji o kontynuowaniu, modyfikacji lub zakończeniu poszczególnych działań.
- **Zwiększenie transparentności:** Monitoring zapewnia przejrzystość działań i umożliwia zainteresowanym podmiotom (mieszkańcom, radnym, organizacjom pozarządowym) śledzenie realizacji planu.

Ewaluacja to systematyczny proces oceny, mający na celu określenie, czy plan został zrealizowany zgodnie z założeniami, jakie efekty przyniósł i jakie są jego mocne strony oraz obszary wymagające poprawy. Jest to niezbędne narzędzie do podejmowania decyzji o kontynuowaniu, modyfikacji lub zakończeniu poszczególnych działań.

4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Aspekty finansowania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych

- **Komplementarność źródeł:** Należy łączyć różne źródła finansowania, aby zapewnić stabilność i zrównoważenie procesu rozwoju usług społecznych
- **Współpraca partnerska:** Współpraca z innymi podmiotami (organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami społecznymi) pozwala na zwiększenie szans na pozyskanie środków zewnętrznych
- **Ewaluacja:** Regularna ocena efektywności wykorzystania środków i dostosowanie działań do osiągniętych wyników.

Potencjalne źródła finansowania usług społecznych:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), który wspiera infrastrukturę, w tym także społeczną (w EFRR wyszczególniono 5 celów szczegółowych, z których jeden odnosi się do zagadnień związanych z infrastrukturą społeczną. Jest to cel (iii) mówiący o wspieraniu włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych z niskimi budżetami, grup społecznych znajdujących się w trudnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, poprzez podejmowanie zintegrowanych działań obejmujących usługi społeczne i mieszkaniowe”. Oprócz tego Europejski Fundusz Społeczny, inne fundusze Unii Europejskiej, środki z programów Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- **Rozbudowa gminnej infrastruktury** – to pojęcie bardzo szerokie w skład którego wchodzi zarówno budowa nowych obiektów jak i modernizacja starych (np. zwiększanie dostępności w budynkach, modernizacja energetyczna etc.). Do zdobywania funduszy potrzebnych na te cele można częściowo wykorzystać źródła wspomniane przy okazji lokali mieszkalnych, warto jednak wspomnieć o dodatkowych źródłach pieniędzy, które wykorzystać można na gminną infrastrukturę, chociażby takie jak Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko na lata 2021-2027 (FEniKS), Fundusze Next Generation EU na lata 2021-2027, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób z Niepełnosprawnością (PFRON), czy prywatne fundacje będące dyspozytorami grantów, jak Fundacja Energa, czy Fundacja Orlen.
- **Usługi społeczne** - mogą być finansowane dziś z bardzo wielu różnych źródeł, zarówno szczebla rządowego, jak i unijnego. Głównym narzędziem do tego służącym jest oczywiście Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) – który wspiera realizację usług społecznych i różnego rodzaju działań aktywizacyjnych. Środki dostępne w ramach EFS+ mogą zostać przeznaczone na realizację dwunastu celów szczegółowych, z których pięć dotyczy obszaru włączenia społecznego. Wśród nich,

należy podkreślić trzy cele szczegółowe związane z procesem deinstytucjonalizacji. Są to: (h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego mającego na celu promowanie równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji;(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług wspierających dostęp do mieszkań i opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej i dostępu do nich, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności – także dla osób z niepełnosprawnościami – skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym także osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

- **Program Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027**

Jednak niektóre z usług społecznych mogą być finansowane z dodatkowych źródeł, stworzonych specjalnie pod tą konkretną usługę, np.:

- **Usługa „opieki wytchnieniowej”** – może być finansowana z Rządowego Programu „Opieka wytchnieniowa”, adresowanego do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego
- **Usługa asystenta osoby z niepełnosprawnościami** – może być finansowana z Rządowego Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” adresowanego do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego
- **Szeroko pojęte usługi dla osób z niepełnosprawnościami** – mogą być także finansowane z Rządowego Programu „Centra opiekuńczo-mieszkalne”, adresowanego do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i. Program dotyczy finansowania zadań związanych z utworzeniem Centrum i finansowaniem działalności Centrum. Celem Programu jest pomoc dorosłym osobom niepełnosprawnym ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz zapewnienie pobytu, opieki i specjalistycznych usług dostosowanych do ich potrzeb. Oprócz tego warto wspomnieć o Funduszu Solidarnościowym, mających na celu wsparcie społeczne lub zawodowe osób niepełnosprawnych, z którego finansować można różne inicjatywy.
- **Usługi dla seniorów** – mogą być finansowane z całego szeregu Rządowych Programów wsparcia dla seniorów, takich jak: Wieloletni Program na rzecz osób starszych „Aktywni +” (2021 – 2025), Wieloletni Program na rzecz seniorów „Senior +” 2021 – 2025 (z programu tego uzyskać można środki finansowe na tworzenie Dziennych Domów Seniora oraz Klubów Seniora), Korpus Wsparcia Seniorów,

Program Opieka 75+ dla osób chorych i niesamodzielnych w obszarach wiejskich i gminnych do 60 tys.

Wskazane źródła finansowania dają możliwość wdrożenia Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych z różnych źródeł finansowania, które pozwolą na komplementarność rozwoju usług społecznych dla mieszkańców Gminy Rachanie.